

Fundusze Europejskie
dla Wielkopolski

Dofinansowane przez
Unię Europejską

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Zasady opodatkowania przedsiębiorców w Polsce

**Materiały dydaktyczne
dla uczestników kursu z elementami warsztatu**

Monika Dzikowska

Konin 2026

Tytuł

Zasady opodatkowania przedsiębiorców w Polsce
Materiały dydaktyczne dla uczestników kursu z elementami warsztatu

Autor

Monika Dzikowska

Projekt pn.

„Rozwój studiów o profilu praktycznym i form kształcenia ustawicznego
dostosowanych do potrzeb Wielkopolski Wschodniej”,
realizowany przez Akademię Nauk Stosowanych w Koninie,
jest współfinansowany przez Unię Europejską
ze środków Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji
w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027

Fundusze Europejskie
dla Wielkopolski

Dofinansowane przez
Unię Europejską

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Wydawca

Akademia Nauk Stosowanych w Koninie
ul. Przyjaźni 1, 62-510 Konin

Spis treści

1.	WPROWADZENIE	4
2.	WYMAGANIA	6
3.	CELE KSZTAŁCENIA	7
4.	MATERIAŁ NAUCZANIA	7
4.1.	Rodzaje obciążeń podatkowych	7
4.1.	Podatek dochodowy od osób fizycznych.....	11
	Pytania sprawdzające	28
	Zadania warsztatowe	28
4.2.	Podatek dochodowy od osób prawnych.....	30
	Pytania sprawdzające	34
	Zadania warsztatowe	34
4.3.	Ryczałt od dochodów spółek – CIT estoński.....	37
	Pytania sprawdzające	40
4.4.	Podatek od towarów i usług (VAT).....	41
	Pytania sprawdzające	52
	Zadania warsztatowe	53
4.5.	Podatki i opłaty lokalne.....	54
	Pytania sprawdzające	59
	Zadania warsztatowe	60
5.	ODPOWIEDZI DO ZADAŃ I PYTAŃ	61
	Wnioski	69
	Bibliografia	71
	SPRAWDZIAN OSIĄGNIĘĆ	75

1. WPROWADZENIE

Poradnik będzie pomocny w przyswajaniu przez uczestnika projektu wiedzy na temat podatków dochodowych oraz podatku od towarów i usług funkcjonujących w działalności gospodarczej. Pomoże poznać podstawowe pojęcia i instytucje prawa podatkowego, nauczy wyszukiwania potrzebnych przepisów oraz rozwiązywania podstawowych problemów związanych z rozliczeniami przedsiębiorców.

Poradnik składa się z kilku części, w których zamieszczono:

- 1) wymagania wstępne – wykaz umiejętności, jakie uczestnik projektu powinien posiadać, aby bez problemów korzystać z poradnika,
- 2) cele kształcenia – wykaz umiejętności, jakie uczestnik projektu ukształtuje podczas pracy z poradnikiem,
- 3) materiał nauczania – „pigułkę” wiadomości teoretycznych niezbędnych do opanowania treści jednostki modułowej,
- 4) zestaw pytań przydatny do sprawdzenia, czy uczestnik projektu opanował podane treści,
- 5) zadania warsztatowe, które pomogą zweryfikować wiadomości teoretyczne oraz ukształtować umiejętności praktyczne,
- 6) sprawdzian postępów umożliwiający sprawdzenie poziomu wiedzy uczestnika projektu po wykonaniu zadań warsztatowych,
- 7) sprawdzian osiągnięć – przykładowy zestaw pytań i zadań pozwalający ocenić poziom opanowania materiału,
- 8) literaturę uzupełniającą.

W materiale nauczania zostały przedstawione podstawowe wiadomości z zakresu:

- podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT),
- podatku dochodowego od osób prawnych (CIT),
- podatku od towarów i usług (VAT).

W części dotyczącej podatku PIT omówiono poszczególne formy opodatkowania działalności gospodarczej, w szczególności:

- zasady ogólne (skala podatkowa),
- podatek liniowy,
- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.

W części dotyczącej CIT przedstawiono:

- tradycyjny model opodatkowania CIT,
- ryczałt od dochodów spółek, tzw. estoński CIT.

Tematyka prawa podatkowego jest bardzo szeroka oraz podlega częstym zmianom legislacyjnym, dlatego przy analizie bardziej szczegółowych zagadnień uczestnik projektu powinien korzystać również z innych źródeł wskazanych w literaturze uzupełniającej. Należy pamiętać, że przepisy podatkowe ulegają częstym nowelizacjom, dlatego istotne jest korzystanie z aktualnych źródeł prawa i opracowań.

Nieocenionym źródłem informacji z zakresu podatków jest również Internet, w szczególności:

- strony Ministerstwa Finansów,
- interpretacje podatkowe,
- ustawy i akty wykonawcze,
- portale branżowe oraz orzecznictwo sądów administracyjnych.

Pytania sprawdzające pomogą uczestnikowi projektu ustalić, czy w wystarczającym stopniu opanował materiał nauczania i jest przygotowany do wykonania zadań warsztatowych. Mogą także stanowić wprowadzenie do omawianych zagadnień.

Wykonanie zadań warsztatowych umożliwi zastosowanie wiedzy w praktyce oraz utrwalenie zdobytych wiadomości.

Sprawdzian postępów pozwoli uczestnikowi projektu zweryfikować stopień przyswojenia wiadomości i opanowania umiejętności.

Zamieszczony na końcu poradnika sprawdzian osiągnięć będzie zestawem pytań i zadań umożliwiających ocenę poziomu wiedzy i umiejętności z zakresu podatków PIT, CIT oraz VAT.

2. WYMAGANIA

Przystępując do realizacji programu jednostki modułowej uczestnik projektu powinien:

- 1) posługiwać się podstawowymi pojęciami ekonomicznymi i prawnymi,
- 2) korzystać z różnych źródeł informacji,
- 3) interpretować przepisy prawa podatkowego,
- 4) wykonywać podstawowe obliczenia matematyczne,
- 5) korzystać z kalkulatora oraz arkusza kalkulacyjnego,
- 6) interpretować podstawowe akty prawne.

3. CELE KSZTAŁCENIA

W wyniku realizacji programu jednostki modułowej uczestnik projektu powinien umieć:

- 1) wskazać źródła prawa podatkowego,
- 2) posługiwać się podstawowymi pojęciami z zakresu podatków,
- 3) rozróżniać formy opodatkowania działalności gospodarczej w PIT,
- 4) określić zasady opodatkowania według skali podatkowej,
- 5) scharakteryzować podatek liniowy,
- 6) omówić zasady opodatkowania ryczałtem,
- 7) dokonać wyboru najkorzystniejszej formy opodatkowania działalności,
- 8) obliczyć zaliczki na podatek PIT,
- 9) scharakteryzować tradycyjny model podatku CIT,
- 10) wyjaśnić zasady funkcjonowania estońskiego CIT,
- 11) określić różnice pomiędzy klasycznym a estońskim CIT,
- 12) obliczyć podatek dochodowy przedsiębiorcy,
- 13) scharakteryzować podstawowe zasady podatku VAT,
- 14) określić moment powstania obowiązku podatkowego w VAT,
- 15) rozróżniać stawki podatku VAT,
- 16) sporządzać podstawowe rozliczenia podatkowe,
- 17) analizować skutki podatkowe podejmowanych działań gospodarczych,
- 18) interpretować przepisy podatkowe oraz korzystać z aktualnych źródeł prawa,
- 19) rozwiązywać podstawowe problemy praktyczne związane z rozliczeniami podatkowymi przedsiębiorców.

4. MATERIAŁ NAUCZANIA

4.1. Rodzaje obciążeń podatkowych

Podatki stanowią integralny element systemu prawnego każdego państwa, pełniąc istotną funkcję w finansowaniu zadań publicznych. W Polsce obowiązek

podatkowy znajduje umocowanie konstytucyjne. Zgodnie z art. 84 Konstytucji RP „Każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężaru i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie”. W praktyce oznacza to, że zarówno osoby fizyczne, jak i podmioty prowadzące działalność gospodarczą są zobowiązane do regulowania podatków oraz innych danin publicznoprawnych na rzecz Skarbu Państwa bądź jednostek samorządu terytorialnego. Charakterystyczną cechą podatków jest ich obowiązkowość oraz przymusowość, co odróżnia je od innych form świadczeń pieniężnych. Szczególne znaczenie zagadnień fiskalnych ujawnia się w kontekście mikro przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą jako osoby fizyczne. To właśnie ta grupa podmiotów gospodarczych najczęściej napotyka trudności w zakresie stosowania przepisów podatkowych oraz odczuwa realny ciężar zobowiązań fiskalnych.

Podatki różnią się od siebie pod względem podmiotu czy przedmiotu opodatkowania. Dlatego jednym z kryteriów podziału podatków obciążających przedsiębiorcę jest podział na podatki pośrednie i bezpośrednie. Podatki pośrednie stanowią główne źródło przychodów budżetu państwa. Charakteryzują się przerzucalnością ciężaru ekonomicznego podatku na inny podmiot niż sam podatnik, obciążenia wynikające z tych podatków nie są zazwyczaj uiszczane bezpośrednio na rzecz urzędu skarbowego, lecz są opłacane przy nabywaniu określonego dobra lub usługi. Zaliczamy do nich:

- podatek od towarów i usług,
- podatek akcyzowy,
- podatek od gier.

Podatki bezpośrednie natomiast to takie, które obciążają bezpośrednio podatnika i stanowią jego koszt. Przedsiębiorca będący podatnikiem zobowiązany jest do ich odprowadzenia do właściwego organu podatkowego. Do podatków bezpośrednich zaliczamy:

- podatek dochodowy od osób fizycznych,
- podatek dochodowy od osób prawnych,

- podatek od czynności cywilnoprawnych,
- podatek rolny,
- podatek leśny,
- podatek od nieruchomości,
- podatek od środków transportu,
- podatek tonażowy,
- podatek od wydobycia niektórych kopalin.

System podatkowy w Polsce obejmuje różnorodne obciążenia publicznoprawne, które pełnią istotną funkcję w finansowaniu zadań państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego. Podatki można podzielić na pośrednie i bezpośrednie, a ich konstrukcja zależy od przedmiotu opodatkowania oraz rodzaju podatnika. Znajomość podstawowych rodzajów podatków pozwala przedsiębiorcy świadomie realizować obowiązki fiskalne i właściwie planować działalność gospodarczą.

Pytania sprawdzające

1. Czym są podatki?
2. Jaką funkcję pełnią podatki w państwie?
3. Kto jest zobowiązany do ponoszenia ciężarów podatkowych?
4. Jakie są podstawowe cechy podatków?
5. Na jakie podstawowe grupy dzielą się podatki?
6. Czym charakteryzują się podatki pośrednie?
7. Jakie podatki zaliczamy do podatków pośrednich?
8. Jakie podatki zaliczamy do podatków bezpośrednich?
9. Co oznacza skrót PIT?
10. Co oznacza skrót CIT?
11. Kto odprowadza podatki bezpośrednio do urzędu skarbowego?
12. Jakie znaczenie mają podatki dla budżetu państwa?
13. Jakie organy mogą pobierać podatki?

4.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych

W przypadku prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej, osoba fizyczna osiągająca dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej ma możliwość wyboru jednej z dwóch podstawowych form opodatkowania: według skali podatkowej (czyli na zasadach ogólnych) lub według stałej stawki liniowej. Wybór ten warunkuje sposób kalkulacji zobowiązania podatkowego, możliwość stosowania ulg, jak również zakres obowiązków ewidencyjnych i rozliczeniowych.

Z perspektywy samozatrudnionego wybór formy opodatkowania ma istotne znaczenie nie tylko dla efektywnego zarządzania obciążeniem fiskalnym, ale również dla planowania finansowego w ujęciu krótko- i długoterminowym. W niniejszym podrozdziale przedstawiono zasady funkcjonowania obu form opodatkowania, ich konsekwencje podatkowe oraz kryteria, które powinny zostać wzięte pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o wyborze właściwego wariantu.

Opodatkowanie dochodów z działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne, regulowane jest w aktualnym stanie prawnym przez dwie odrębne ustawy: ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawę z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Zgodnie z przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, osoby fizyczne podlegają tzw. nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu. Oznacza to, iż obowiązek podatkowy obejmuje całość dochodów osiąganych przez podatnika, niezależnie od miejsca ich uzyskania, a więc zarówno dochody krajowe, jak i zagraniczne. Od powyższej zasady przewidziano jeden istotny wyjątek. Dochody uzyskane za granicą, w państwach, z którymi Rzeczpospolita Polska zawarła umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, mogą być – zgodnie z postanowieniami tych umów – zwolnione z opodatkowania w Polsce lub uwzględniane w polskim systemie podatkowym z zastosowaniem odpowiedniej metody unikania podwójnego opodatkowania.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, przychody z działalności gospodarczej mogą pochodzić z dwóch źródeł: pozarolniczej działalności gospodarczej oraz działów specjalnych produkcji rolnej. W przypadku pierwszego z nich (czyli pozarolniczej działalności gospodarczej), podatnik ma możliwość wyboru jednej z poniższych form opodatkowania:

- opodatkowanie dochodów według skali podatkowej (obowiązującej w 2026 r. w wysokości 12% oraz 32%),
- opodatkowanie dochodu według jednolitej stawki podatku liniowego wynoszącej 19%.

Dla obu tych modeli wspólna pozostaje jedynie faza ustalania dochodu jako różnicy między przychodami a kosztami ich uzyskania. Natomiast odmiennie kształtowane są zasady ustalania podstawy opodatkowania oraz obliczania samego podatku. Alternatywnie, podatnicy mogą wybrać uproszczone formy opodatkowania, przewidziane w ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym. Należą do nich:

- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych,
- karta podatkowa (choć od 2022 r. możliwość wyboru tej formy została ograniczona wyłącznie do kontynuujących).

Wybór jednej z powyższych form opodatkowania wymaga spełnienia określonych warunków formalnych oraz poinformowania organu podatkowego w ustawowym terminie. Podstawowym prawem podatnika jest prawo wyboru formy opodatkowania przychodów lub dochodów z działalności gospodarczej. Samozatrudniony przedsiębiorca dokonuje tego wyboru, składając odpowiedni wniosek CEIDG-1 w systemie Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. W formularzu tym przedsiębiorca zaznacza odpowiednie pola, tym samym wskazując, jaką formę opodatkowania wybiera dla prowadzonej działalności gospodarczej. W przypadku, gdy podatnik nie dokona wyboru formy opodatkowania przy rejestracji działalności, ma prawo złożyć stosowne oświadczenie o wyborze formy opodatkowania do właściwego naczelnika urzędu skarbowego, jednak nie później niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu. W sytuacji, gdy przedsiębiorca

nie zdecyduje o wyborze formy opodatkowania we wniosku CEIDG-1 ani nie złoży stosowanego oświadczenia, domyślnie przyjmuje się, że podstawową formą opodatkowania będzie opodatkowanie według skali podatkowej.

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych rozróżnia również inne źródła przychodów, tzw. działy specjalne produkcji rolnej, które obejmują działalność związaną z prowadzeniem upraw w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawą grzybów i roślin in vitro, fermową hodowlą i chowem drobiu, wylęgarniami drobiu, hodowlą i chowem zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, prowadzeniem pasiek, a także hodowlą i chowem innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym. Dla działalności w ramach działów specjalnych produkcji rolnej charakterystyczne jest stosowanie dwóch metod ustalania dochodu jako podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym. W zależności od okoliczności, podatnicy mogą ustalać dochód na podstawie norm szacunkowych lub ksiąg podatkowych, przy czym wybór jednej z metod zależy od spełnienia określonych warunków formalnych i prowadzonej działalności.

Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych są zobowiązani do ustalenia dochodu z działalności gospodarczej, definiowanego jako nadwyżka przychodów nad kosztami ich uzyskania osiągnięta w roku podatkowym. Ustawa precyzuje pojęcia przychodu i kosztów oraz wskazuje, które wydatki nie stanowią kosztów uzyskania przychodu. Obowiązek prowadzenia ewidencji podatkowej zależy od wysokości osiąganych przychodów. Podatnicy mogą prowadzić podatkową księgę przychodów i rozchodów (PKPiR) lub po przekroczeniu określonego limitu przychodów, są zobowiązani do prowadzenia pełnych ksiąg rachunkowych. Od 1 stycznia 2025 roku, zgodnie z nowelizacją ustawy o rachunkowości, limit przychodów netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych, którego przekroczenie obliguje do prowadzenia ksiąg rachunkowych, został podniesiony z 2 000 000 euro do 2 500 000 euro. Limit ten przelicza się na złote według średniego kursu euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października roku poprzedzającego rok podatkowy. Dla roku 2026 kurs ten wyniósł 4,2586 zł, co oznacza, że próg przychodów wynosi 10 646 500 zł.

Ustalenie oraz obliczenie podatku dochodowego w przypadku opodatkowania na zasadach ogólnych według skali podatkowej bądź w formie podatku liniowego odbywa się zgodnie z procedurami określonymi w przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. W przypadku opodatkowania według skali podatkowej (tzw. zasad ogólnych), podstawę opodatkowania stanowi dochód, rozumiany jako różnica pomiędzy osiągniętymi przychodami a poniesionymi kosztami ich uzyskania. Od tak ustalonego dochodu podatnik ma prawo odliczyć składki na ubezpieczenia społeczne oraz – w przypadku poniesienia strat w latach ubiegłych – ich część zgodnie z obowiązującymi przepisami - art. 9 ust. 3 ustawy o PIT, w przypadku wystąpienia straty w poprzednich latach podatkowych, podatnik ma prawo jej odliczenia od dochodu w kolejnych pięciu latach podatkowych. W wyniku nowelizacji przepisów, obowiązującej również w 2026 roku, podatnik może skorzystać z dwóch dopuszczalnych metod odliczenia straty:

- **odliczenie jednorazowe** – do wysokości 5 000 000 zł w jednym roku podatkowym;
- **odliczenie częściowe** – w dowolnie ustalonych kwotach, przy czym odliczenie w żadnym roku podatkowym nie może przekroczyć 50% wysokości straty z danego roku.

W obu przypadkach łączny okres rozliczenia straty nie może przekroczyć pięciu kolejnych lat podatkowych, licząc od roku następującego po roku poniesienia straty.

W 2026 roku obowiązuje dwustopniowa skala podatkowa, zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o PIT:

- **do 120 000 zł** – stawka podatku wynosi 12%, z zastosowaniem kwoty zmniejszającej podatek w wysokości 3 600 zł,
- **powyżej 120 000 zł** – stawka podatku wynosi 32% od nadwyżki ponad ten próg.

Podstawowy schemat wyliczenia podatku dochodowego z uwzględnieniem powyższych elementów przedstawia się następująco:

Wyliczenie podatku dochodowego z uwzględnieniem rozliczenia straty z lat ubiegłych

- Przychody – Koszty uzyskania przychodów = **DOCHÓD**
- **Dochód** – Składki na ubezpieczenia społeczne – Odliczana kwota straty z lat ubiegłych – ewentualne ulgi odliczane od dochodu = **PODSTAWA OPODATKOWANIA**
- Podstawa opodatkowania × Stawka podatkowa (12% / 32%) = **PODATEK NALEŻNY PRZED ODLICZENIEM**
- Podatek należny przed odliczeniem – Kwota zmniejszająca podatek – ewentualne ulgi odliczane od podatku (3 600 zł) = **PODATEK DO ZAPŁATY**

W przypadku wyboru opodatkowania w formie podatku liniowego, dochód ustalany jest na tożsamyh zasadach (tj. przychód pomniejszony o koszty jego uzyskania), jednak niezależnie od jego wysokości, podlega opodatkowaniu - jednolitą stawką 19%. Od dochodu tego podatnik ma prawo odliczyć:

- składki na ubezpieczenia społeczne,
- stratę z lat ubiegłych – w pełnej wysokości do **5 000 000 zł** jednorazowo lub rozłożoną na maksymalnie pięć lat, z ograniczeniem do **50%** w jednym roku.

W przypadku wyboru opodatkowania dochodu z działalności gospodarczej według stawki liniowej 19%, podatnik co do zasady pozbawiony jest możliwości korzystania z większości ulg podatkowych i preferencji przewidzianych dla opodatkowania na zasadach ogólnych. Zgodnie z obowiązującym brzmieniem art. 30c ust. 5 ustawy o PIT, przy opodatkowaniu liniowym nie stosuje się m.in.:

- ulgi prorodzinnej (na dzieci),
- ulgi rehabilitacyjnej,
- ulgi na Internet,
- ulgi z tytułu darowizn (z wyjątkiem szczególnych przypadków),
- kwoty zmniejszającej podatek (3 600 zł),
- prawa do wspólnego opodatkowania z małżonkiem,

- możliwości rozliczenia jako osoba samotnie wychowująca dziecko,
- przekazania 1,5% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego.

Ponadto, wyłączona została możliwość odliczenia większości ulg konsumenckich od dochodu, takich jak odliczenia na IKZE.

Ustawodawca znówelizował przepisy w 2022 i rozszerzył katalog ulg możliwych do zastosowania również w przypadku podatników liniowych. Obecnie podatnik opodatkowany stawką liniową może skorzystać m.in. z następujących preferencji podatkowych:

- ulgi na działalność badawczo-rozwojową (B+R) – art. 26e ustawy o PIT,
- ulgi IP Box – art. 30ca ustawy o PIT,
- ulgi na robotyzację – art. 26ga ustawy o PIT,
- ulgi na prototyp – art. 26gb ustawy o PIT,
- ulgi na terminal płatniczy – art. 26g ustawy o PIT,
- ulgi na zabytki – art. 26hb ustawy o PIT,
- ulgi termomodernizacyjnej – art. 26h ustawy o PIT.

Zastosowanie powyższych ulg wymaga spełnienia szczegółowych warunków wskazanych w przepisach, w tym posiadania odpowiednich dokumentów potwierdzających poniesione wydatki oraz prowadzenia działalności gospodarczej w określonym zakresie.

Poniżej przedstawiono zestawienie ulg podatkowych obowiązujących w 2026 roku, z podziałem na te, które można odliczyć od dochodu oraz od podatku, z uwzględnieniem różnic wynikających z zastosowania skali podatkowej oraz podatku liniowego.

Tabela 1. Zestawienie ulg, preferencji i odliczeń podatkowych

Rodzaj ulgi/odliczenia/preferencji	Odliczenie od	Skala podatkowa	Podatek liniowy
Składki ZUS	Dochodu	✓	✓
Strata z lat ubiegłych	Dochodu	✓	✓
Ulga B+R	Dochodu	✓	✓
Ulga IP BOX	Dochodu	✓	✓
Ulga na robotyzację	Dochodu	✓	✓
Ulga na prototyp	Dochodu	✓	✓
Ulga na terminal płatniczy	Dochodu	✓	✓
Ulga na zabytki	Dochodu	✓	✓
Ulga termomodernizacyjna	Dochodu	✓	✓*
Ulga na dzieci - prorodzinna	Podatku	✓	✗
Ulga rehabilitacyjna	Podatku	✓	✗
Ulga na Internet	Podatku	✓	✗
Kwota zmniejszająca podatek	Podatku	✓	✗
1,5 % na OPP	Podatku	✓	✗
Wspólne rozliczenie z małżonkiem	Podatku	✓	✗
Rozliczenie jako samotny rodzic	Podatku	✓	✗

* Ulga termomodernizacyjna jest dostępna dla podatników liniowych, o ile dotyczy prywatnego budynku mieszkalnego, a nie majątku firmowego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 2025 poz. 163).

Wybór między opodatkowaniem dochodów według skali podatkowej a podatkiem liniowym nie sprowadza się wyłącznie do porównania nominalnych stawek. To decyzja o charakterze strategicznym, która powinna uwzględniać całokształt sytuacji podatnika – zarówno wysokość uzyskiwanego dochodu, ale i jego sytuację rodzinną, zakres możliwych ulg podatkowych, sposób prowadzenia działalności oraz plany na kolejne lata podatkowe. Skala podatkowa dla samozatrudnionych mimo progresywnej struktury, może okazać się korzystna nie tylko dla osób osiągających niskie lub umiarkowane dochody, ale także dla tych, którzy mają możliwość zastosowania licznych odliczeń – takich jak ulga prorodzinna,

rehabilitacyjna czy wspólne rozliczenie z małżonkiem. W efekcie rzeczywiste obciążenie fiskalne może być istotnie niższe niż wynikałoby to z nominalnych stawek. Z drugiej strony, podatek liniowy – choć pozbawiony większości ulg i preferencji – może stanowić optymalne rozwiązanie dla podatników generujących wysoki dochód, prowadzących działalność w sposób zorganizowany, o niskim poziomie kosztów osobistych dających podstawę do odliczeń. Jego głównym atutem pozostaje stabilna, jednolita stawka 19%, która – przy braku prawa do ulg w skali – może w praktyce prowadzić do niższego zobowiązania podatkowego.

Istotnym elementem, który powinien zostać uwzględniony przy wyborze formy opodatkowania, są również planowane lub już poniesione wydatki inwestycyjne oraz możliwość dokonywania odpisów amortyzacyjnych – zwłaszcza amortyzacji jednorazowej. Zarówno przy opodatkowaniu na zasadach ogólnych, jak i w formie podatku liniowego, podatnik co do zasady ma prawo zaliczyć amortyzację środków trwałych do kosztów uzyskania przychodów, co bezpośrednio obniża podstawę opodatkowania. Wysoka wartość rocznych odpisów amortyzacyjnych może istotnie obniżyć dochód podatkowy, a tym samym – niezależnie od wybranej formy opodatkowania – zredukować zobowiązanie wobec fiskusa. Niemniej w przypadku podatników, którzy osiągają dochód przekraczający próg 120 000 zł i rozważają opodatkowanie na zasadach ogólnych, należy pamiętać, że korzyści z zastosowania amortyzacji mogą zostać zneutralizowane przez progresywną stawkę 32%.

W praktyce oznacza to, że w sytuacji znacznych wydatków inwestycyjnych lub prowadzenia działalności kapitałochłonnej, podatek liniowy może okazać się formą bardziej przewidywalną i korzystniejszą, zwłaszcza jeśli podatnik nie korzysta z ulg osobistych i nie kwalifikuje się do preferencyjnych form rozliczeń (np. wspólnego z małżonkiem).

Ponadto należy pamiętać, że podatnik prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą może zmienić formę opodatkowania na kolejny rok podatkowy, pod warunkiem zachowania terminu określonego w ustawie. Oświadczenie o wyborze nowej formy opodatkowania należy złożyć do 20. dnia miesiąca następującego po

miesiącu, w którym osiągnięto pierwszy przychód w danym roku podatkowym (zazwyczaj do 20 lutego), co wynika z art. 9a ust. 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

- Zgłoszenie zmiany odbywa się poprzez aktualizację wniosku CEIDG-1 wyłącznie w formie elektronicznej. W 2026 roku podatnik może to zrobić za pośrednictwem: platformy www.biznes.gov.pl,
- profilu zaufanego (ePUAP), podpisu kwalifikowanego lub aplikacji mObywatel.

Zgodnie z przepisami obowiązującymi od 2024 r., wnioski składane w formie papierowej, w tym także listownie, nie są już akceptowane, poza wyjątkowymi sytuacjami indywidualnymi (np. niepełnosprawność, brak dostępu do Internetu), których rozpatrzenie pozostaje w gestii właściwego urzędu.

Zmiana formy opodatkowania dochodów z działalności gospodarczej możliwa jest co do zasady do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu uzyskania pierwszego przychodu w roku podatkowym i dokonywana jest wyłącznie elektronicznie poprzez aktualizację wniosku CEIDG-1. Wybór nowej formy opodatkowania wpływa nie tylko na sposób kalkulacji dochodu i wysokość stawki podatku, lecz także na sposób obliczania i termin wpłaty zaliczek oraz rodzaj formularza rocznego. Podatnik zobowiązany jest do stosowania zasad właściwych dla wybranej formy już od momentu jej skutecznego zgłoszenia, a forma ta obowiązuje przez cały rok podatkowy bez możliwości zmiany wstecznej.

Zmiana formy opodatkowania dochodów z działalności gospodarczej możliwa jest co do zasady do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu uzyskania pierwszego przychodu w roku podatkowym i dokonywana jest wyłącznie elektronicznie poprzez aktualizację wniosku CEIDG-1. Wybór nowej formy opodatkowania wpływa nie tylko na sposób kalkulacji dochodu i wysokość stawki podatku, lecz także na sposób obliczania i termin wpłaty zaliczek oraz rodzaj formularza rocznego. Podatnik zobowiązany jest do stosowania zasad właściwych dla wybranej formy już od momentu jej skutecznego zgłoszenia, a forma ta obowiązuje przez cały rok podatkowy bez możliwości zmiany wstecznej

Przykład

Podatnik prowadzi działalność gospodarczą i w 2025 roku rozliczał się według podatku liniowego. W styczniu 2026 roku postanowił wrócić do zasad ogólnych (skali podatkowej), by skorzystać z ulgi prorodzinnej i wspólnego rozliczenia z małżonką. Sporządził pisemne oświadczenie o rezygnacji z podatku liniowego i 10 lutego 2026 roku wysłał je listem poleconym do urzędu skarbowego.

Choć jego intencją była zmiana formy opodatkowania, sposób zgłoszenia był nieprawidłowy – w 2026 roku zgłoszeń nie składa się już do urzędu skarbowego ani listownie, lecz wyłącznie elektronicznie za pośrednictwem CEIDG-1 (np. przez portal www.biznes.gov.pl).

W efekcie Pan Krzysztof nie dokonał skutecznej zmiany formy opodatkowania i zgodnie z przepisami pozostaje przy podatku liniowym również w 2026 roku. Nie będzie mógł rozliczyć się wspólnie z małżonką ani skorzystać z ulg przysługujących wyłącznie przy opodatkowaniu według skali podatkowej.

Prowadząc działalność gospodarczą opodatkowaną według skali podatkowej lub podatku liniowego, podatnik zobowiązany jest do samodzielnego obliczania i wpłacania zaliczek na podatek dochodowy w trakcie roku podatkowego. Zaliczki te pełnią funkcję przedpłaty na poczet rocznego zobowiązania podatkowego. Zatem zgodnie z art. 44 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, podatnik ma do wyboru trzy formy opłacania zaliczek. Najczęściej stosowana forma to obliczanie zaliczek na podstawie rzeczywistego dochodu z danego miesiąca, czyli zaliczki miesięczne. Termin ich wpłaty dla podatnika przypada do 20-tego następnego miesiąca za miesiąc poprzedni. Ustawodawca dopuszcza także możliwość wpłaty zaliczek na podatek dochodowy kwartalnie- sposób ten jest jednak przewidziany tylko dla rozpoczynających działalność oraz małych podatników (czyli takich, których przychody za poprzedni rok podatkowy nie przekroczyły 2 mln euro).

Przykład

Podatnik rozpoczął działalność gospodarczą 5 marca 2026 r. i w formularzu CEIDG-1 zaznaczył opcję kwartalnego rozliczania zaliczek. Mimo że nie posiada statusu małego podatnika (bo nie prowadził działalności w 2025 r.), ma prawo wpłacać zaliczki kwartalne:

- za I kwartał – do 20 kwietnia,
- za II kwartał – do 20 lipca, itd.

Alternatywną formą regulowania podatku dochodowego przez podatników prowadzących działalność opodatkowaną na zasadach ogólnych (według skali podatkowej) lub podatkiem liniowym są zaliczki uproszczone. W odróżnieniu od zaliczek miesięcznych i kwartalnych, które wymagają bieżącego obliczania dochodu, zaliczki uproszczone mają charakter stały – ustalane są raz na cały rok, niezależnie od rzeczywistego wyniku finansowego. Zgodnie z art. 44 ust. 6b–6c ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, wysokość zaliczki uproszczonej ustala się jako 1/12 kwoty podatku należnego wykazanego w:

- roku poprzedzającym rok podatkowy (rok –1), albo
- w roku sprzed dwóch lat (rok –2), w zależności od tego, w którym z tych lat podatnik osiągnął dodatni dochód z pozarolniczej działalności gospodarczej i wykazał należny podatek.

Z tej formy zaliczek nie mogą korzystać podatnicy rozpoczynający działalność gospodarczą, ponieważ nie posiadają podstawy w postaci podatku z lat wcześniejszych.

Oprócz wyboru formy opodatkowania oraz prawidłowego i terminowego opłacania zaliczek, podatnik prowadzący działalność gospodarczą powinien mieć na uwadze również szereg innych elementów, które wpływają na jego sytuację podatkową i ewentualne ryzyko fiskalne. PIT-36 (skala podatkowa) i PIT-36L (podatek liniowy) należy złożyć do 30 kwietnia roku następującego po roku podatkowym. Zeznanie składa się elektronicznie – przez e-Deklaracje, e-Urząd Skarbowy lub profil zaufany. Natomiast niedopełnienie terminu może skutkować karą grzywny lub odsetkami od niezapłaconego podatku.

Jednym z podstawowych obowiązków podatnika prowadzącego działalność gospodarczą jest prawidłowe dokumentowanie operacji gospodarczych w formie ewidencji podatkowej, właściwej dla wybranej formy opodatkowania. W przypadku osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych (według skali podatkowej) lub podatkiem liniowym, ustawowym standardem ewidencyjnym jest podatkowa księga przychodów i rozchodów.

Podatkowa księga przychodów i rozchodów służy do ewidencjonowania w porządku chronologicznym wszystkich przychodów uzyskanych w ramach działalności gospodarczej oraz ponoszonych kosztów ich uzyskania. Prawidłowe prowadzenie księgi ma kluczowe znaczenie dla ustalenia podstawy opodatkowania, a tym samym dla wysokości zobowiązania podatkowego. Księga może być prowadzona w formie papierowej lub elektronicznej – zgodnie z wzorem określonym w rozporządzeniu wykonawczym do ustawy o PIT. Obowiązek prowadzenia KPiR dotyczy podatników, których przychody za poprzedni rok podatkowy nie przekroczyły równowartości 2 500 000 euro (w przeliczeniu na złote według średniego kursu NBP z 1 października roku poprzedniego). Przekroczenie tego limitu skutkuje obowiązkiem prowadzenia pełnych ksiąg rachunkowych od początku kolejnego roku podatkowego, chyba że podatnik wybierze tę formę dobrowolnie wcześniej, zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości. Wpisy w księdze powinny być dokonywane najpóźniej do 20. dnia miesiąca za miesiąc poprzedni, a dokumenty stanowiące podstawę zapisów (faktury, rachunki, dowody wewnętrzne) muszą być przechowywane przez okres 5 lat, licząc od końca roku podatkowego, w którym upłynął termin zapłaty podatku. Obowiązek ten dotyczy zarówno podatników prowadzących księgę samodzielnie, jak i korzystających z usług biur rachunkowych.

Ponadto prowadzenie działalności gospodarczej na zasadach ogólnych lub w formie podatku liniowego wiąże się z obowiązkiem przechowywania dokumentacji podatkowej przez ściśle określony czas. Obowiązek ten ma charakter dowodowy i wynika z przepisów Ordynacji podatkowej, a jego realizacja ma zasadnicze znaczenie zarówno dla ewentualnych kontroli podatkowych, jak i dla możliwości skutecznej obrony praw podatnika. Jak wskazano wcześniej zgodnie

z obowiązującym w 2026 roku art. 86 § 1 Ordynacji podatkowej, dokumentację podatkową należy przechowywać przez okres 5 lat, liczonych od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku. Oznacza to, że dokumenty związane z podatkiem dochodowym za 2026 rok powinny być przechowywane do końca 2032 roku. Obowiązek ten obejmuje m.in. następującej dokumentacji:

- prowadzoną podatkową księgę przychodów i rozchodów
- faktury, rachunki i inne dowody księgowe,
- ewidencję wyposażenia i środków trwałych,
- deklaracje podatkowe (np. PIT-36, PIT-36L),
- potwierdzenia przelewów (ZUS, podatek, mikrorachunek),
- dowody wewnętrzne i dokumentację pomocniczą.

Dopuszczalne jest prowadzenie i przechowywanie dokumentacji zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej, pod warunkiem spełnienia wymogów integralności, czytelności i autentyczności dokumentów. W przypadku przechowywania elektronicznego, dokumentacja powinna być dostępna w razie kontroli oraz przechowywana w sposób chroniący przed jej utratą lub modyfikacją.

W ramach prowadzenia działalności gospodarczej podatnik ma również obowiązek bieżącej aktualizacji danych rejestrowych zawartych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Zmiany takie jak adres prowadzenia działalności, nazwisko, zakres działalności, forma opodatkowania czy sposób wpłacania zaliczek na podatek dochodowy powinny zostać zgłoszone w terminie 7 dni od ich zaistnienia, poprzez formularz CEIDG-1 składany wyłącznie drogą elektroniczną. Niedopełnienie tego obowiązku może skutkować konsekwencjami o charakterze administracyjnym lub karnoskarbowym. Podatnik musi być również przygotowany na możliwość wszczęcia czynności sprawdzających lub kontroli podatkowej przez urząd skarbowy. Organ podatkowy ma prawo zażądać okazania dokumentów księgowych, ewidencji, faktur i dowodów zapłaty podatku, zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej. Obowiązkiem podatnika jest

zapewnienie dostępu do dokumentacji oraz umożliwienie wykonania czynności urzędowych w miejscu prowadzenia działalności lub przechowywania dokumentów. W przypadku wykrycia nieprawidłowości, urząd może określić wysokość zaległości podatkowej w drodze decyzji.

W sytuacji popełnienia błędu w deklaracji lub zeznaniu rocznym podatnik ma prawo do jego samodzielnego skorygowania, o ile nie została jeszcze wszczęta kontrola lub postępowanie podatkowe. Korekta deklaracji powinna zostać złożona wraz z wyjaśnieniem przyczyn i skutkuje zastąpieniem pierwotnej wersji. Jeżeli nieprawidłowość mogłaby zostać zakwalifikowana jako czyn zabroniony, możliwe jest złożenie tzw. czynnego żalu – instytucji prawnej, która przy spełnieniu warunków formalnych chroni podatnika przed odpowiedzialnością karną skarbową.

Odrębne obowiązki pojawiają się w chwili zakończenia działalności gospodarczej. W dniu likwidacji podatnik jest zobowiązany do sporządzenia spisu z natury, który obejmuje m.in. towary handlowe, materiały oraz półfabrykaty. Konieczne jest również zamknięcie ewidencji podatkowej (KPiR lub ewidencji przychodów), rozliczenie wszystkich należności podatkowych oraz złożenie rocznego zeznania PIT. W przypadku likwidacji środków trwałych ich wartość może zostać zaliczona do przychodów lub – w określonych przypadkach – do kosztów podatkowych. Zamknięcie działalności wymaga również aktualizacji danych w CEIDG oraz zgłoszenia wyrejestrowania z ZUS i, jeśli dotyczy, z rejestru VAT.

Odpowiedzialne i świadome wypełnianie obowiązków podatkowych przez podatnika PIT nie sprowadza się jedynie do obliczenia podatku i jego zapłaty, lecz obejmuje szereg działań formalnych, ewidencyjnych i dokumentacyjnych, które łącznie tworzą fundament zgodnego z prawem i efektywnego prowadzenia działalności gospodarczej.

Karta podatkowa przez wiele lat uważana była za najprostszą i najbardziej zautomatyzowaną formę opodatkowania dochodów osiąganych z działalności gospodarczej osób fizycznych. Jej istotą była konstrukcja zryczałtowanego podatku dochodowego, którego wysokość nie zależała od rzeczywistego poziomu przychodów czy ponoszonych kosztów, lecz była ustalana na podstawie

zewnątrznych parametrów działalności. Wśród tych kryteriów wymienić należy przede wszystkim: rodzaj wykonywanej działalności, liczbę zatrudnianych pracowników, lokalizację miejsca prowadzenia działalności (w rozumieniu liczby mieszkańców gminy lub miasta) oraz zakres świadczonych usług. Forma ta wyróżniała się wyjątkową prostotą obsługi – nie wymagała prowadzenia ewidencji księgowej, składania miesięcznych deklaracji czy ustalania podstawy opodatkowania. Podatek był płacony w ustalonej wysokości do 20-tego dnia każdego miesiąca, na podstawie decyzji naczelnika urzędu skarbowego. Decyzja ta wydawana była w oparciu o dane zawarte we wniosku PIT-16, który podatnik składał przy rozpoczęciu działalności lub przy zmianie warunków opodatkowania.

Z dniem 1 stycznia 2022 r. forma opodatkowania w postaci karty podatkowej została objęta wygaszeniem, co oznacza, że nie ma już możliwości wyboru tej formy przez nowych podatników. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 października 2021 r. wprowadzającej zmiany w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz w niektórych innych ustawach (tzw. „Polski Ład”), karta podatkowa pozostaje dostępna wyłącznie dla podatników, którzy korzystali z niej nieprzerwanie do końca 2021 r. Utrata prawa do karty – na przykład w wyniku rozszerzenia zakresu działalności, zmiany formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej, dobrowolnej rezygnacji bądź niedopełnienia formalności – ma charakter nieodwracalny. Mechanizm ustalania wysokości podatku dochodowego w formie karty opiera się na normatywnie przypisanych stawkach, określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów, które jest aktualizowane corocznie. Wykaz działalności uprawnionych do tej formy opodatkowania zawiera załącznik nr 3 do ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym. Kryteria uwzględniane przez organ podatkowy przy ustalaniu wysokości należnego podatku obejmują: rodzaj wykonywanej działalności, liczbę zatrudnionych pracowników, liczbę mieszkańców miejscowości, w której prowadzona jest działalność, oraz – w niektórych przypadkach – wiek podatnika lub jego niepełnosprawność, które mogą uprawniać do preferencyjnych stawek. Pomimo że, karta podatkowa znacząco upraszczała system rozliczeń, podatnik korzystający z tej formy nie był całkowicie

zwolniony z obowiązków dokumentacyjnych. Do jego podstawowych powinności należało prowadzenie ewidencji zatrudnienia, opłacanie miesięcznych zaliczek podatkowych w ustalonej z góry wysokości oraz złożenie rocznego formularza PIT-16A – w terminie do 31 stycznia roku następującego po roku podatkowym. Formularz ten zawierał informację m.in. o zapłaconych składkach zdrowotnych.

Od 2022 r., w wyniku wprowadzenia Polskiego Ładu, wszyscy podatnicy rozliczający się w formie karty podatkowej zostali objęci obowiązkiem opłacania składki zdrowotnej, która wynosi 9% kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w danym roku podatkowym. Co istotne, składka zdrowotna nie podlega już odliczeniu od podatku dochodowego, jak miało to miejsce we wcześniejszym stanie prawnym, co oznacza realne zwiększenie łącznego obciążenia fiskalnego osób samozatrudnionych korzystających z tej formy opodatkowania.

Przykład

Zgodnie z wykazem stawek stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Finansów określającego wysokości podatku dochodowego w formie karty na dany rok, dla danego rodzaju działalności i parametrów organizacyjnych (usługi ślusarskie, miejscowość do 20 000 mieszkańców, brak pracowników), stawka miesięczna karty podatkowej w 2024 roku została ustalona na poziomie 980 zł. Podatek ten jest opłacany w formie stałej, niezależnie od poziomu uzyskanych przychodów czy ponoszonych kosztów, i musi być uiszczany do 20. dnia każdego miesiąca. W skali roku przedsiębiorca zobowiązany jest do zapłaty 11 760 zł ($980 \text{ zł} \times 12 \text{ miesięcy}$) tytułem podatku dochodowego.

Wobec rosnącej roli cyfryzacji procesów fiskalnych, wprowadzenia obowiązku korzystania z Krajowego Systemu e-Faktur czy ujednolicania zasad opodatkowania, karta podatkowa przestała odpowiadać potrzebom nowoczesnego systemu podatkowego. Pomimo niekwestionowanych zalet – takich jak prostota, przewidywalność oraz niskie koszty administracyjne – została uznana za nieadekwatną do współczesnych standardów zarządzania informacją podatkową. W konsekwencji, forma ta – choć nadal funkcjonująca dla wąskiej grupy podatników – ma obecnie znaczenie głównie historyczne i dydaktyczne.

Podatek PIT stanowi podstawową formę opodatkowania działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne. Wybór odpowiedniej formy opodatkowania – skali podatkowej, podatku liniowego lub ryczałtu – wpływa na wysokość zobowiązań podatkowych oraz zakres obowiązków ewidencyjnych przedsiębiorcy.

Prawidłowe ustalanie przychodów, kosztów uzyskania przychodów i zaliczek na podatek dochodowy ma kluczowe znaczenie dla zgodnego z prawem prowadzenia działalności gospodarczej.

Pytania sprawdzające

1. Czym jest podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)?
2. Kto jest podatnikiem podatku PIT?
3. Jakie są podstawowe formy opodatkowania działalności gospodarczej w Polsce?
4. Na czym polega opodatkowanie według skali podatkowej?
5. Jakie stawki obowiązują w skali podatkowej?
6. Czym charakteryzuje się podatek liniowy?
7. Jakie są zalety i wady podatku liniowego?
8. Kto może korzystać z ryczału od przychodów ewidencjonowanych?
9. Jaka jest różnica pomiędzy dochodem a przychodem?
10. Czy w ryczałcie można odliczać koszty uzyskania przychodów?
11. Jakie obowiązki ewidencyjne posiada podatnik prowadzący działalność gospodarczą?
12. Na czym polega wybór formy opodatkowania?
13. W jakim terminie należy złożyć roczne zeznanie PIT?
14. Jakie ulgi podatkowe mogą zostać odliczone w podatku PIT?
15. W jaki sposób przedsiębiorca opłaca zaliczki na podatek dochodowy?

Zadania warsztatowe

Zadanie 1

Podatnik prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą i wybrał opodatkowanie dochodu według skali podatkowej. W 2025 roku uzyskał następujące dane finansowe:

- Przychody z działalności: 280 000 zł
- Koszty uzyskania przychodów: 110 000 zł
- Składki na ubezpieczenia społeczne: 15 000 zł

Oblicz wysokość podatku dochodowego należnego za 2025 rok, przy zastosowaniu obowiązującej skali podatkowej.

Zadanie 2

Podatnik prowadzi działalność gospodarczą opodatkowaną liniowo (19%).

W 2025 roku uzyskał następujące dane:

- Przychody z działalności: 240 000 zł
- Koszty uzyskania przychodów: 100 000 zł
- Składki na ubezpieczenia społeczne: 12 000 zł
- Strata z lat ubiegłych (2023 r.): 50 000 zł

Podatnik decyduje się na jednorazowe odliczenie całej straty (poniżej 5 mln zł)

Oblicz wysokość podatku dochodowego należnego za 2025 rok.

Zadanie 3

Podatnik rozliczający się liniowo w 2026 roku postanowił skorzystać z zaliczek uproszczonych na podatek dochodowy. W 2024 roku osiągnął dochód z działalności gospodarczej w wysokości 150 000 zł, od którego zapłacił 28 500 zł podatku (19%).

Na podstawie podanych danych oblicz wysokość miesięcznej zaliczki uproszczonej na podatek dochodowy, którą podatnik powinien wpłacać w 2026 roku, oraz wskaż termin jej płatności.

4.2. Podatek dochodowy od osób prawnych

Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT, ang. Corporate Income Tax), stanowi jeden z kluczowych elementów systemu dochodów publicznych. Jest to forma opodatkowania dochodów osiągniętych przez osoby prawne oraz wybrane jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Zasady funkcjonowania podatku CIT określa ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Ustawa ta reguluje w szczególności zakres podmiotów zobowiązanych do zapłaty podatku, sposób ustalania podstawy opodatkowania, stawki podatkowe oraz obowiązki ewidencyjne i sprawozdawcze podatników.

Do podmiotów objętych podatkiem CIT zalicza się przede wszystkim:

- spółki kapitałowe (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjne),
- spółki komandytowo-akcyjne mające siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- podatkowe grupy kapitałowe (PGK), czyli grupy składające się co najmniej z dwóch spółek prawa handlowego powiązanych kapitałowo,
- inne osoby prawne, w tym fundacje, stowarzyszenia,
- wybrane jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które zgodnie z przepisami obowiązującymi państwa siedziby traktowane są jak osoby prawne i podlegają tam opodatkowaniu od całości swoich dochodów.

Przedmiotem opodatkowania w podatku CIT jest dochód, rozumiany jako nadwyżka przychodów nad kosztami ich uzyskania. W przypadku, gdy koszty uzyskania przychodów przewyższają przychody, powstaje strata podatkowa, którą, podatnik może rozliczyć w kolejnych latach podatkowych, w określonych limitach. Maksymalnie jest to 50% straty w jednym roku, w okresie nie przekraczającym pięciu bądź skorzystać z opcji jednorazowego odliczenia do 5 000 000 złotych.

Do przychodów podatkowych zalicza się w szczególności:

- przychody ze sprzedaży towarów i usług,
- przychody finansowe, w tym odsetki, dywidendy i zyski kapitałowe,
- inne przychody związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Kosztami uzyskania przychodów są natomiast wszelkie wydatki poniesione w celu osiągnięcia przychodów, zachowania albo zabezpieczenia ich źródła. Nie wszystkie poniesione wydatki mogą zostać zaliczone do kosztów podatkowych. Wyłączone z tej kategorii są m.in. kary i grzywny, wydatki o charakterze reprezentacyjnym lub koszty niezwiązane bezpośrednio z działalnością gospodarczą.

W Polsce obowiązują dwie podstawowe stawki podatku CIT:

- **9%** - stosowana do dochodów osiągniętych przez tzw. małych podatników, których roczne przychody brutto nie przekroczyły równowartości 2 mln euro, a także przez podatników rozpoczynających działalność gospodarczą (z wyjątkami, m.in. w przypadku podmiotów powstałych w wyniku przekształcenia, w pierwszym roku ich działalności),
- **19%** - stanowiąca stawkę podstawową, stosowaną wobec pozostałych podatników.

Podatnicy CIT zobowiązani są do przestrzegania przepisów zarówno prawa podatkowego, jak i bilansowego. Do podstawowych obowiązków należą:

- prowadzenie ksiąg handlowych zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości,
- prawidłowe ustalanie podstawy opodatkowania oraz terminowe opłacanie zaliczek na podatek,
- składanie rocznego zeznania podatkowego CIT-8, w terminie do końca trzeciego miesiąca po zakończeniu roku podatkowego,
- przechowywanie dokumentacji księgowej przez okres wymagany przepisami prawa.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o podatku od osób prawnych, rok podatkowy nie musi pokrywać się z rokiem kalendarzowym, jednak jego długość nie może przekraczać 12 kolejnych miesięcy.

Opodatkowanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością stanowi przykład funkcjonowania klasycznego modelu opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych na zasadach ogólnych CIT.

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, podatnikami podatku CIT są m.in. osoby prawne, do których zalicza się również spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Opodatkowanie dochodów spółki z o.o. odbywa się na zasadach ogólnych, co oznacza zastosowanie klasycznego, dwuetapowego modelu opodatkowania. W pierwszym etapie podatek dochodowy płaci spółka jako podatnik CIT. W drugim etapie, w momencie wypłaty wypracowanego zysku (dywidendy), opodatkowaniu podlega wspólnik, który otrzymuje udział w zysku spółki.

Wysokość stawki CIT uzależniona jest od wielkości podmiotu bądź osiąganego przez niego obrotu. Podstawowa stawka podatku dochodowego od osób prawnych w Polsce wynosi 19%. Ma zastosowanie przede wszystkim do dochodów osiągniętych przez podatników niespełniających warunków do zastosowania stawki preferencyjnej oraz przychodów z tzw. zysków kapitałowych, które stanowią odrębne źródło przychodów. Do przychodów w tej kategorii, zalicza się w szczególności dywidendy oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, przychody ze zbycia i umorzenia udziałów lub akcji, odsetki od pożyczek i papierów wartościowych, przychody z praw majątkowych, w tym praw autorskich, licencji, know-how, a także przychody z instrumentów finansowych.

Spółka z o.o. może skorzystać z preferencyjnej stawki podatku w wysokości 9%, jeżeli posiada status małego podatnika, tj., gdy jej roczne przychody brutto (łącznie z podatkiem VAT), nie przekroczyły równowartości 2 milionów euro. Przeliczenia tej kwoty dokonuje się według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października roku poprzedzającego rok podatkowy. W konsekwencji limit przychodów, uprawniający

do zastosowania stawki 9% w roku 2026 kształtuje się na poziomie 8 517 000,00 zł. W przypadku przekroczenia tego progu spółka podlega opodatkowaniu według stawki 19%.

Podstawą opodatkowania jest dochód, czyli nadwyżka przychodów nad kosztami ich uzyskania, ustalana zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o CIT. Drugi etap opodatkowania następuje przy wypłacie dywidendy wspólnikom. Dochód z tego tytułu podlega zryczałtowanemu podatkowi dochodowemu w wysokości 19%, bez możliwości pomniejszenia go o koszty uzyskania przychodu.

W określonych przypadkach możliwe jest zastosowanie zwolnienia z opodatkowania dywidendy, przewidzianego w art. 22 ust. 4 ustawy o CIT. Dotyczy to w szczególności wypłat dokonywanych pomiędzy spółkami mającymi siedzibę na terytorium Unii Europejskiej, pod warunkiem posiadania przez spółkę otrzymującą dywidendę co najmniej 10% udziałów w kapitale spółki wypłacającej, przez okres co najmniej dwóch lat.

Podsumowując, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych, a jej wspólnicy, podatkiem dochodowym od osób fizycznych lub prawnych z tytułu otrzymanej dywidendy. Taki dwuetapowy model opodatkowania powoduje, że efektywne obciążenie fiskalne dochodów osiąganych w tej formie działalności może być wyższe niż w przypadku innych form organizacyjnych, np. spółek osobowych.

Pytania sprawdzające

1. Czym jest podatek dochodowy od osób prawnych?
2. Jakie podmioty podlegają opodatkowaniu podatkiem CIT?
3. Co stanowi przedmiot opodatkowania w podatku CIT?
4. Jak oblicza się dochód podatkowy?
5. Co zalicza się do kosztów uzyskania przychodów?
6. Jakie wydatki nie mogą zostać uznane za koszty podatkowe?
7. Jakie są podstawowe stawki podatku CIT?
8. Kto może korzystać z preferencyjnej stawki 9%?
9. Na czym polega klasyczny model opodatkowania CIT?
10. Co oznacza podwójne opodatkowanie spółki z o.o.?
11. W jakim terminie składane jest zeznanie CIT-8?
12. Jak można rozliczyć stratę podatkową?
13. Na czym polega amortyzacja podatkowa?
14. Jakie obowiązki ewidencyjne posiadają podatnicy CIT?
15. Czy rok podatkowy zawsze pokrywa się z rokiem kalendarzowym?

Zadania warsztatowe

Zadanie 1

Spółka XYZ Sp. z o.o. osiągnęła w 2025 roku:

- przychody podatkowe: 850 000 zł,
- koszty uzyskania przychodów: 620 000 zł.

Oblicz:

1. Dochód podatkowy spółki.
2. Podatek CIT przy stawce 19%.

Zadanie 2

Spółka spełnia warunki małego podatnika. W 2025 roku osiągnęła:

- przychody: 300 000 zł,
- koszty: 220 000 zł.

Oblicz wysokość podatku CIT według właściwej stawki.

Zadanie 3

Spółka poniosła następujące wydatki:

- zakup materiałów biurowych – 3 000 zł,
- kara umowna – 8 000 zł,
- wynagrodzenia pracowników – 55 000 zł,
- odsetki od zaległości podatkowych – 1 500 zł.

Wskaż:

1. Które wydatki stanowią koszty uzyskania przychodów.
2. Które wydatki nie mogą zostać zaliczone do kosztów podatkowych.

Zadanie 4

Spółka zakupiła samochód osobowy o wartości 120 000 zł. Stawka amortyzacji wynosi 20% rocznie.

Oblicz:

1. Roczny odpis amortyzacyjny.
2. Miesięczny odpis amortyzacyjny.

Zadanie 5

Spółka poniosła w 2024 roku stratę podatkową w wysokości 100 000 zł. W 2025 roku osiągnęła dochód 180 000 zł.

Oblicz:

1. Maksymalną kwotę straty możliwą do odliczenia.
2. Dochód do opodatkowania po odliczeniu straty.

Zadanie 6

Spółka osiągnęła dochód narastająco:

- styczeń – 10 000 zł,
- luty – 25 000 zł,
- marzec – 40 000 zł.

Oblicz zaliczkę na CIT za marzec przy stawce 19%.

Zadanie 7

Wskaż, które z poniższych zdarzeń stanowią przychód podatkowy:

- sprzedaż towarów,
- otrzymanie kredytu bankowego,
- odsetki bankowe,
- otrzymana dotacja,
- wniesienie kapitału przez wspólnika.

Zadanie 9

Spółka ALFA Sp. z o.o. osiągnęła w roku podatkowym:

- przychody ze sprzedaży: 1 200 000 zł,
- koszty działalności: 850 000 zł,
- koszty reprezentacji: 12 000 zł,
- amortyzacja: 45 000 zł,
- odsetki od zaległości podatkowych: 3 000 zł.

Polecenia:

1. Ustal koszty podatkowe.
2. Oblicz dochód podatkowy.
3. Wylicz podatek CIT według stawki 19%.

4.3. Ryczałt od dochodów spółek – CIT estoński

Wprowadzenie ryczałtu od dochodów spółek, znanego powszechnie jako CIT estoński, do polskiego systemu podatkowego stanowiło odpowiedź na potrzebę uproszczenia zasad opodatkowania działalności gospodarczej oraz pobudzenia inwestycji w sektorze przedsiębiorstw. Koncepcja tego rozwiązania oparta została na modelu estońskim, który po raz pierwszy został wdrożony w Estonii w 2000 roku. System ten zyskał uznanie międzynarodowe jako efektywny mechanizm wspierania rozwoju gospodarczego, ograniczający zjawisko unikania opodatkowania oraz sprzyjający reinwestowaniu zysków w ramach przedsiębiorstw.

Podstawowym założeniem tego rozwiązania ma być zachęta do pozostawiania wypracowanego zysku w firmie i jego ponownego inwestowania. W ramach ryczałtu od dochodów spółek, podatek dochodowy nie jest płacony na bieżąco, dopóki zysk pozostaje w przedsiębiorstwie i jest przeznaczony na rozwój działalności, opodatkowanie jest odroczone w czasie. W praktyce oznacza to, że przedsiębiorstwa, które reinwestują dochody, mogą efektywnie korzystać z tzw. podatkowego kredytu inwestycyjnego, co sprzyja zwiększaniu ich płynności finansowej i zdolności inwestycyjnych.

Nowa możliwość opodatkowania została wprowadzona na mocy ustawy z dnia 28 listopada 2020 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw¹². Poprzez dodanie do ustawy o CIT rozdziału 6b, zatytułowanego „Ryczałt od dochodów spółek kapitałowych”. Przepisy weszły w życie z dniem 1 stycznia 2021 r., od 1 stycznia 2022 r. wprowadzono szereg zmian, które znacząco poszerzyły dostępność estońskiego CIT. Zniesiono m.in. limit przychodów, dopuszczono do systemu spółki komandytowe i komandytowo-akcyjne, złagodzone wymogi dotyczące struktury właścicielskiej oraz zatrudnienia. W dwóch kolejnych latach doprecyzowano również przepisy dotyczące m.in. sposobu rozliczania wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą, kwalifikacji tzw. ukrytych zysków oraz możliwości zmiany formy opodatkowania w trakcie roku podatkowego. Dzięki temu rozwiązaniu przedsiębiorcy zyskali możliwość

elastycznego zarządzania momentem powstania obowiązku podatkowego, co sprzyja inwestycjom oraz wzmacnia kapitał własny firm.

Podsumowując, geneza wprowadzenia ryczałtu od dochodów spółek w Polsce była wynikiem dążenia do:

- uproszczenia zasad opodatkowania,
- ograniczenia zjawiska unikania opodatkowania,
- pobudzenia inwestycji w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw,
- zwiększenia konkurencyjności polskiego systemu podatkowego w regionie Europy Środkowo-Wschodniej.

Estoński model opodatkowania, sprawdzony w praktyce międzynarodowej, stał się punktem odniesienia dla reformy, która nie tylko poprawiła warunki prowadzenia działalności gospodarczej, lecz także wzmocniła potencjał inwestycyjny polskich przedsiębiorstw.

Jak wspomniano, opodatkowanie zysków następuje dopiero w momencie ich faktycznej dystrybucji, tj. wypłaty na rzecz wspólników lub akcjonariuszy. Oznacza to, że dopóki zysk pozostaje w spółce i jest przeznaczany na cele inwestycyjne lub rozwojowe, nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym, co stanowi istotne odejście od zasad klasycznego podatku CIT, gdzie obowiązek podatkowy powstaje niezależnie od sposobu rozdysponowania dochodu.

W przeciwieństwie do tradycyjnego systemu, w którym podstawą opodatkowania jest dochód osiągnięty w danym roku podatkowym, estoński model koncentruje się wyłącznie na opodatkowaniu dystrybucji zysków.

CIT estoński upraszcza proces rozliczeń podatkowych, gdyż podatnik nie jest zobowiązany do obliczania dochodu na zasadach ogólnych, nie prowadzi ewidencji kosztów uzyskania przychodów ani nie stosuje zasad amortyzacji podatkowej. Zamiast tego zobligowany jest do prowadzenia pełnych ksiąg rachunkowych i corocznego przekazywania organowi podatkowemu informacji o pozostawianiu w procedurze ryczałtowej.

Tabela 2. Porównanie CIT estoński vs klasyczny CIT

Kryterium	CIT klasyczny	CIT estoński
Podstawa prawna	Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych	Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych (rozdz. 6b)
Moment opodatkowania	Na bieżąco – w momencie osiągnięcia dochodu	Odroczony – w momencie wypłaty zysku lub zdarzeń równoważnych
Podstawa opodatkowania	Dochód (przychody minus koszty ich uzyskania)	Dochód do opodatkowania powstający przy dystrybucji zysku
Stawka podatku	9% (mały podatnik) lub 19%	Efektywnie 10% / 20% (mały podatnik) lub 20% / 25%*
Opodatkowanie zysku zatrzymanego	Tak	Nie
Opodatkowanie dywidendy	19% PIT/CIT po stronie wspólnika	Wliczone w efektywne opodatkowanie
Rozliczanie kosztów uzyskania przychodu	Tak	Nie
Amortyzacja podatkowa	Tak	Brak amortyzacji podatkowej
Zaliczki na podatek	Tak (miesięczne lub kwartalne)	Nie
Obowiązki ewidencyjne	Rozbudowane (podatkowe i rachunkowe)	Ograniczone – głównie rachunkowe
Wpływ na płynność finansową	Neutralny lub negatywny	Pozytywny (odroczenie podatku)
Cel systemu	Fiskalny	Inwestycyjny i prorozwojowy
Dostępność	Dla wszystkich podatników CIT	Dla podmiotów spełniających określone warunki

Źródło: opracowanie własne.

Podatek CIT obejmuje opodatkowanie dochodów osób prawnych oraz wybranych jednostek organizacyjnych. Istotą tego podatku jest ustalenie dochodu jako różnicy pomiędzy przychodami a kosztami uzyskania przychodów. Współczesny system CIT obejmuje zarówno klasyczny model opodatkowania, jak i estoński CIT, którego celem jest wspieranie inwestycji i rozwoju przedsiębiorstw poprzez odroczenie momentu opodatkowania zysku.

Pytania sprawdzające

1. Na czym polega ryczałt od dochodów spółek (estoński CIT)?
2. Kiedy powstaje obowiązek podatkowy w estońskim CIT?
3. Jakie są główne cele wprowadzenia estońskiego CIT?
4. Jakie podmioty mogą korzystać z estońskiego CIT?
5. Jakie są podstawowe zalety estońskiego CIT?
6. Jakie są ograniczenia tej formy opodatkowania?
7. Czym różni się klasyczny CIT od estońskiego CIT?
8. Czy w estońskim CIT występują zaliczki miesięczne?
9. Czy w estońskim CIT występuje amortyzacja podatkowa?
10. W jaki sposób opodatkowana jest dywidenda w estońskim CIT?
11. Jak estoński CIT wpływa na płynność finansową przedsiębiorstwa?
12. Co oznacza reinwestowanie zysków?
13. Dlaczego estoński CIT uznawany jest za rozwiązanie prorozwojowe?
14. Jakie obowiązki rachunkowe posiada spółka korzystająca z estońskiego CIT?
15. Jakie są podobieństwa pomiędzy klasycznym a estońskim CIT?

4.4. Podatek od towarów i usług (VAT)

Podatek od towarów i usług, nazywany również podatkiem VAT (z ang. Value Added Tax), czyli podatkiem od wartości dodanej, został po raz pierwszy wprowadzony do praktyki gospodarczej we Francji w 1954 roku. Jego sukces oraz zalety konstrukcyjne sprawiły, że system ten zyskał uznanie w wielu krajach i stał się podstawowym narzędziem fiskalnym w ramach wspólnego rynku Unii Europejskiej. Rozpowszechnienie VAT-u w państwach członkowskich Unii Europejskiej wynikało z konieczności harmonizacji podatków obrotowych, co było kluczowe dla prawidłowego funkcjonowania jednolitego rynku wewnętrznego oraz eliminacji zakłóceń konkurencji między państwami członkowskimi. W Polsce podatek VAT odgrywa fundamentalną rolę w systemie finansów publicznych. Stanowi on najistotniejsze źródło dochodów budżetowych – generuje ponad 40% wszystkich wpływów do budżetu państwa. Dla porównania, łączne wpływy z podatków dochodowych (PIT i CIT) nie przekraczają 25% dochodów budżetowych. Nazwa „podatek od wartości dodanej” trafnie oddaje jego konstrukcję – opodatkowaniu podlega bowiem nie cały obrót, lecz wyłącznie wartość dodana powstała na poszczególnych etapach obrotu gospodarczego. Obowiązek obliczenia oraz odprowadzenia podatku do urzędu skarbowego spoczywa na sprzedawcach towarów i usług. W sensie ekonomicznym ciężar podatku ponosi jednak końcowy nabywca – konsument, który dokonuje ostatecznego zakupu dóbr lub usług. Podatek VAT jest wliczany w cenę sprzedawanego produktu lub usługi, przez co z punktu widzenia konsumenta stanowi on element ceny końcowej. Z perspektywy przedsiębiorcy oznacza to obowiązek naliczenia, ewidencjonowania oraz odprowadzenia podatku, niezależnie od tego, iż de facto nie on, lecz konsument ponosi jego ekonomiczne skutki.

Dla zobrazowania funkcjonowania podatku od towarów i usług w praktyce, posłużmy się przykładem produkcji i sprzedaży stołu drewnianego. Załóżmy, że w całym łańcuchu obrotu gospodarki obowiązuje podstawowa stawka podatku VAT wynosząca 23%.

Przykład

Etap 1: Producent mebli

Firma „Drewnex” zajmuje się produkcją stołów drewnianych. Koszt wyprodukowania jednego stołu wynosi 100 zł. Producent sprzedaje stół hurtownikowi za 100 zł netto, doliczając 23% podatku VAT, co daje cenę brutto 123 zł.

VAT należny: 23 zł

VAT naliczony: brak (producent jest pierwszym ogniwem)

Kwota VAT do zapłaty do urzędu skarbowego: 23 zł

Etap 2: Hurtownik

Hurtownia „MeblePol” nabywa stoły od producenta i sprzedaje je sklepom detalicznym. Cena sprzedaży jednego stołu wynosi 200 zł netto, do której doliczany jest VAT w wysokości 46 zł (23%). Cena brutto wynosi zatem 246 zł.

VAT należny: 46 zł

VAT naliczony: 23 zł (na podstawie faktury zakupu od producenta)

VAT do zapłaty: $46 \text{ zł} - 23 \text{ zł} = 23 \text{ zł}$

Etap 3: Sprzedawca detaliczny

Sklep meblowy „Dom i Styl” sprzedaje stół klientowi indywidualnemu za 300 zł netto. Dolicza do tego 23% VAT, co daje kwotę 69 zł. Cena brutto wynosi więc 369 zł.

VAT należny: 69 zł

VAT naliczony: 46 zł (od hurtownika)

VAT do zapłaty: $69 \text{ zł} - 46 \text{ zł} = 23 \text{ zł}$

Etap 4: Konsument

Pan Jan, klient indywidualny, kupuje stół w sklepie „Dom i Styl” za cenę brutto 369 zł. Kwota 69 zł zawarta w tej cenie stanowi podatek VAT, który ponosi ostatecznie konsument. Nie ma on bowiem możliwości jego odliczenia.

Jak wynika z powyższego przykładu, podatek od wartości dodanej (VAT), mimo iż jest formalnie naliczany i rozliczany na każdym etapie obrotu gospodarczego, w ujęciu ekonomicznym obciąża wyłącznie końcowego nabywcę – konsumenta. Poszczególni uczestnicy łańcucha dostaw (producent, dystrybutor, detalista) pełnią funkcję pośredników w procesie poboru podatku, rozliczając go z organem podatkowym na zasadzie różnicy pomiędzy podatkiem należnym

a naliczonym. Oznacza to, iż w praktyce podatek VAT nie stanowi dla przedsiębiorcy kosztu ekonomicznego, lecz mechanizm przerzucenia obciążenia podatkowego na ostatecznego odbiorcę dobra lub usługi.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług, podatnikami tego podatku są podmioty wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, niezależnie od celu lub rezultatu takiej działalności. Konstrukcja ta pozostaje zgodna z unijną definicją podatnika, określoną w art. 9 ust. 1 Dyrektywy 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej.

Zakres przedmiotowy opodatkowania obejmuje wszelkie czynności mieszczące się w obrocie gospodarczym, do których zalicza się:

- **obróć krajowy**, tj. odpłatną dostawę towarów oraz odpłatne świadczenie usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- **obróć wewnątrzwspólnotowy**, tj. wewnątrzwspólnotową dostawę towarów (WDT) oraz wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów (WNT);
- **obróć z zagranicą**, obejmujący eksport towarów (dostawa towarów poza terytorium Unii Europejskiej) oraz import towarów;
- **import usług**, rozumiany jako świadczenie usług przez podmioty zagraniczne na rzecz polskich odbiorców.

Zgodnie z zasadą powszechności VAT, wyłączenia z opodatkowania mogą mieć wyłącznie charakter ustawowy i nie mogą być interpretowane rozszerzająco. Wśród ustawowych wyjątków przewidzianych przez polskiego ustawodawcę, istotne znaczenie ma zwolnienie podmiotowe przewidziane w art. 113 ustawy o VAT. Przysługuje ono podatnikom, u których wartość sprzedaży (z wyłączeniem kwoty podatku) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym kwoty 200 000 zł. Zwolnienie to ma charakter dobrowolny – podatnik może z niego zrezygnować, składając stosowne zawiadomienie właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego.

W przypadku podatników rozpoczynających działalność w trakcie roku, limit ustalany jest proporcjonalnie według wzoru:

$$\text{Limit proporcjonalny} = \frac{\text{Liczba dni prowadzenia działalności do końca roku podatkowego}}{365} \times 200\,000 \text{ zł}$$

Przekroczenie limitu powoduje utratę prawa do zwolnienia z mocy prawa i obowiązek opodatkowania całej transakcji, która doprowadziła do przekroczenia progu. Podatnik, który zrezygnował ze zwolnienia lub utracił do niego prawo, może ponownie skorzystać z tego uprawnienia po upływie pełnego roku podatkowego następującego po roku, w którym przestało ono obowiązywać.

W polskim systemie podatku od towarów i usług ustawodawca przewiduje możliwość skorzystania ze zwolnienia podmiotowego, którego celem jest uproszczenie rozliczeń dla drobnych przedsiębiorców. Zwolnienie to ma jednak charakter warunkowy i nie przysługuje w przypadku wykonywania określonych rodzajów działalności. Dotyczy to m.in. dostaw metali szlachetnych oraz wyrobów z ich udziałem, towarów objętych podatkiem akcyzowym (z wyłączeniem m.in. energii elektrycznej i wyrobów tytoniowych), nowych środków transportu, terenów budowlanych i przeznaczonych pod zabudowę, a także usług prawniczych, doradczych, jubilerskich i faktoringowych. Z wyłączenia korzysta również sprzedaż kosmetyków i perfum w ramach handlu internetowego oraz części motoryzacyjnych w sprzedaży stacjonarnej.

Zakres ograniczeń nie odnosi się do rodzaju podatnika, lecz do charakteru wykonywanych czynności. Oznacza to, że nawet podmiot o niewielkim obrocie nie może korzystać ze zwolnienia, jeżeli prowadzi działalność wymienioną w katalogu wyłączeń. Równolegle, ustawa o VAT przewiduje tzw. zwolnienia przedmiotowe, odnoszące się do konkretnych rodzajów usług – niezależnie od wartości sprzedaży. Zwolnienia te dotyczą m.in. usług edukacyjnych (w tym nauczania języków obcych), usług zdrowotnych wykonywanych przez podmioty uprawnione do wykonywania

zawodów medycznych, usług pomocy społecznej, finansowych, ubezpieczeniowych oraz powszechnych usług pocztowych świadczonych przez operatora obowiązanego do ich świadczenia.

Podatnicy, którzy nie korzystają ze zwolnienia, zobowiązani są do prowadzenia ewidencji zakupu i sprzedaży oraz rozliczania się z podatku VAT w formie elektronicznej poprzez złożenie jednolitego pliku kontrolnego JPK_VAT. Plik ten zawiera zarówno część ewidencyjną, jak i deklaracyjną i jest przekazywany do urzędu skarbowego w odpowiednich terminach – miesięcznych (JPK_V7M) lub kwartalnych (JPK_V7K). Rozliczenie kwartalne dostępne jest jedynie dla tzw. małych podatników, których wartość sprzedaży w poprzednim roku podatkowym nie przekroczyła równowartości 2 000 000 euro. Uprawnienie do rozliczeń kwartalnych przysługuje dopiero po upływie 12 miesięcy od momentu rejestracji jako podatnik VAT czynny.

Rozliczenie polega na ustaleniu różnicy pomiędzy podatkiem należnym z tytułu sprzedaży a podatkiem naliczonym z tytułu zakupów. Jeżeli podatek należny przewyższa naliczony, podatnik zobowiązany jest do uregulowania różnicy na rachunek urzędu skarbowego. W przypadku nadwyżki podatku naliczonego, możliwe jest jej przeniesienie na kolejny okres rozliczeniowy lub wystąpienie o jej zwrot. W przypadku wykazania w danym okresie rozliczeniowym nadwyżki podatku naliczonego nad należnym, podatnik może wnioskować o zwrot różnicy na rachunek bankowy. Ustawa o podatku od towarów i usług przewiduje kilka trybów zwrotu – podstawowy, przyspieszony i wydłużony – zróżnicowanych pod względem terminów oraz warunków formalnych.

Zasadniczo najczęściej stosowanym trybem jest zwrot w terminie 60 dni. Podatnik nie musi w tym przypadku spełniać szczególnych wymogów dotyczących struktury zakupów czy rodzaju dokonywanych transakcji. Szybszy zwrot – w terminie 25 dni – dostępny jest wyłącznie po spełnieniu warunków szczegółowych, w tym opłaceniu wszystkich faktur kosztowych przelewem z firmowego rachunku bankowego. Wydłużony termin zwrotu – 180 dni – dotyczy sytuacji, w których

podatnik w danym okresie nie wykazał sprzedaży, a jedynie zakupy, co może budzić wątpliwości co do zasadności wniosku.

Organy podatkowe mają prawo przeprowadzenia czynności sprawdzających lub kontroli, co może wpłynąć na czas realizacji zwrotu. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości termin ulega zawieszeniu do czasu zakończenia postępowania. W praktyce, wybór trybu zwrotu zależy od sytuacji podatnika, rodzaju i struktury kosztów, formy zapłaty za faktury zakupowe oraz historii rejestracji do VAT.

Tabela 3. przedstawia porównanie dostępnych trybów zwrotu podatku VAT, wraz z ich warunkami i zastosowaniem praktycznym.

Tabela 3. Terminy zwrotu podatku VAT – porównanie warunków i zastosowania praktycznego

Termin zwrotu	Warunki stosowania	Uwagi
25 dni (termin przyspieszony)	Wszystkie faktury kosztowe opłacone przelewem z rachunku bankowego – Wartość nieopłaconych lub opłaconych gotówką faktur $\leq 15\,000$ zł brutto – Kwota nadwyżki przeniesiona z poprzednich okresów $\leq 3\,000$ zł – Rejestracja jako czynny podatnik VAT przez min. 12 miesięcy – Złożenie uzasadnionego wniosku o zwrot	Możliwy także zwrot na rachunek VAT; środki mają ograniczone zastosowanie
60 dni (termin standardowy)	Brak szczególnych warunków formalnych	Najczęściej stosowany; nie wymaga analizy rodzaju zakupów czy formy zapłaty
180 dni (termin wydłużony)	Brak sprzedaży w okresie rozliczeniowym, występują tylko zakupy opodatkowane	Może skutkować kontrolą lub czynnościami sprawdzającymi

Źródło: opracowanie własne.

Warto również podkreślić rolę mechanizmu podzielonej płatności (split payment = mechanizm podzielonej płatności/MPP), który polega na automatycznym podziale płatności za fakturę – kwota netto trafia na rachunek rozliczeniowy sprzedawcy, natomiast kwota VAT – na specjalny rachunek VAT. W sytuacji, gdy

podatnik składa wniosek o zwrot na rachunek VAT, możliwe jest uzyskanie zwrotu w terminie przyspieszonym (25 dni), jednak środki te pozostają na rachunku technicznym i ich wykorzystanie podlega ustawowym ograniczeniom. Przeznaczyć je można wyłącznie na cele związane z rozliczeniem podatku, np. zapłatę VAT do urzędu skarbowego lub zapłatę VAT innemu podatnikowi.

W celu lepszego zrozumienia zasad funkcjonowania mechanizmu podzielonej płatności w praktyce gospodarczej, poniżej przedstawiono przykład, który obrazuje sposób działania MPP, zakres ograniczeń w dysponowaniu środkami z rachunku VAT oraz skutki ekonomiczne dla stron transakcji.

Przykład

Przedsiębiorca A zakupił od Przedsiębiorcy B hurtową partię kabli miedzianych o wartości netto 10 000 zł, objętych obowiązkowym mechanizmem podzielonej płatności (zgodnie z załącznikiem nr 15 do ustawy o VAT). Na fakturze została wykazana kwota 10 000 zł netto + 2 300 zł VAT = 12 300 zł brutto. Rozliczenie płatności: Przedsiębiorca A dokonuje przelewu z zastosowaniem komunikatu przelewu MPP. W efekcie:

- kwota 10 000 zł trafia na zwykły rachunek bankowy Przedsiębiorcy B,
- kwota 2 300 zł trafia na rachunek VAT Przedsiębiorcy B.

Skutki dla odbiorcy płatności (Przedsiębiorcy B):

- może on swobodnie dysponować tylko kwotą netto (10 000 zł),
- kwota 2 300 zł na rachunku VAT może być wykorzystana wyłącznie na:
 - zapłatę VAT do urzędu skarbowego,
 - zapłatę VAT kontrahentowi w ramach MPP,
 - uregulowanie wybranych zobowiązań publicznoprawnych – po uzyskaniu zgody naczelnika urzędu skarbowego.

Powyższy przykład uwzględnia obowiązkowy charakter split payment w przypadku transakcji obejmujących towary wskazane w załączniku nr 15 do ustawy o VAT. Mechanizm podzielonej płatności ogranicza ryzyko nadużyć w podatku VAT, jednocześnie wpływając na płynność finansową podatników. Środki zgromadzone na rachunku VAT nie mogą być wykorzystywane w sposób dowolny, co może prowadzić do czasowych ograniczeń w dostępie do środków obrotowych.

Jednym z fundamentalnych elementów konstrukcji podatku od towarów i usług (VAT) jest system stawek, który determinuje wysokość należności podatkowej wynikającej z obrotu gospodarczego. Ustawa o podatku od towarów i usług wprowadza zarówno stawkę podstawową, mającą charakter generalny, jak i stawki obniżone, których zastosowanie możliwe jest wyłącznie w przypadkach wskazanych przez ustawodawcę. Ponadto, w niektórych sytuacjach prawodawca przewidział zastosowanie stawki 0% lub całkowite zwolnienie z VAT. Celem różnicowania stawek jest m.in. preferencyjne traktowanie określonych dóbr i usług, uznanych za społecznie istotne, jak również dostosowanie regulacji krajowych do wymogów unijnych w zakresie harmonizacji podatków pośrednich. Zakres stosowania poszczególnych stawek został precyzyjnie określony w przepisach ustawy oraz w załącznikach stanowiących jej integralną część.

W polskim systemie VAT (stan prawny na 2026 r.) obowiązują następujące stawki:

- **23%** – stawka podstawowa, mająca zastosowanie do większości towarów i usług;
- **8%** – stawka obniżona, stosowana do wybranych towarów i usług, takich jak usługi budowlane związane z budownictwem mieszkaniowym, wyroby medyczne czy środki ochrony roślin;
- **5%** – stawka preferencyjna, obejmująca m.in. produkty żywnościowe, książki drukowane i elektroniczne, a także niektóre artykuły higieniczne (np. kubeczki menstruacyjne);
- **0%** – stawka techniczna stosowana w szczególnych przypadkach, m.in. przy eksporcie towarów, wewnątrzwspólnotowej dostawie towarów oraz niektórych usługach transportowych;
- **zwolnienie z VAT** – dotyczy usług m.in. z zakresu ochrony zdrowia, edukacji oraz usług finansowych, które ustawodawca wyłączył spod opodatkowania.

Należy także wskazać, że w przypadku rolników ryczałtowych, którzy korzystają ze zwolnienia podmiotowego z VAT, obowiązuje ryczałtowana stawka zwrotu VAT w wysokości 7%. Nie jest to stawka podatkowa w ścisłym znaczeniu, lecz mechanizm rozliczenia między nabywcą a dostawcą, mający na celu zrekompensowanie rolnikowi ryczałtowemu kosztów podatku zapłaconego przy zakupie środków do produkcji.

Tabela 4. Przykładowe stawki VAT w Polsce (2026 r.)

Stawka podatku VAT	Przykładowe towary/usługi	Podstawa prawna
Stawka 23 % (podstawowa)	Elektronika, odzież, kosmetyki	Art. 41 ust. 1 ustawy o VAT
Stawka 8%	Usługi budowlane - budownictwo mieszkaniowe, wyroby medyczne, środki ochrony roślin	Art. 41 ust. 2–12c i zał. nr 3 do ustawy o VAT
Stawka 5%	Produkty spożywcze, książki, e- booki, artykuły higieniczne	Art. 41 ust. 2a i zał. nr 10 do ustawy o VAT
Stawka 0%	Eksport, WDT, usługi transportu międzynarodowego	Art. 83 i 86 ustawy o VAT
Zwolnienie z VAT	Usługi medyczne, edukacyjne, finansowe	Art. 43 ust. 1 ustawy o VAT
7% stawka vat (zwrot ryczałtowy)	Produkty rolne sprzedawane przez rolników ryczałtowych	Art. 115 ustawy o VAT

Źródło: opracowanie własne

Bardzo ważnym aspektem dla osób rozliczających podatek VAT ma moment powstania obowiązku tego podatku. Zgodnie z zasadą ogólną, obowiązek podatkowy powstaje z chwilą dokonania dostawy towaru lub wykonania usługi, co wynika z art. 19a ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług. Obok zasady ogólnej, ustawa przewiduje szereg przypadków szczególnych, w których moment powstania obowiązku podatkowego uzależniony jest od dodatkowych czynników. Można je podzielić na trzy główne kategorie:

- obowiązek powstający z chwilą otrzymania zapłaty (w całości lub części). Ma to zastosowanie m.in. w przypadku zaliczek, zadatków, przedpłat, a także przy umowie komisu – w odniesieniu do przekazania towaru przez komitenta komisantowi.

- obowiązek powstający z chwilą wystawienia faktury (lub upływu terminu do jej wystawienia). Dotyczy w szczególności usług budowlanych oraz budowlano-montażowych, dla których faktura dokumentuje wykonanie świadczenia.
- obowiązek powstający z chwilą wystawienia faktury, nie później niż z upływem terminu płatności. Ta reguła znajduje zastosowanie wobec dostaw energii elektrycznej, ciepłej i gazu przewodowego, a także usług o charakterze ciągłym, takich jak najem, dzierżawa, leasing, usługi telekomunikacyjne oraz obsługa prawna czy biurowa.

W przypadku usług rozliczanych w okresach rozliczeniowych – miesięcznych, kwartalnych lub rocznych – obowiązek podatkowy co do zasady powstaje z upływem każdego takiego okresu (jeśli ustawa nie stanowi inaczej). Przykładami są m.in. umowy abonamentowe, usługi ochrony, konserwacji, monitoringu czy bieżącej obsługi informatycznej. Ponadto, w przypadku świadczeń o charakterze ciągłym, które nie są jasno rozliczane w ramach okresów rozliczeniowych (np. nieprzerwane świadczenie usługi bez wystawienia faktury przez kilka miesięcy), obowiązek podatkowy powstaje z chwilą dokonania rozliczenia całości lub części świadczenia, najpóźniej jednak z upływem roku podatkowego. Z perspektywy praktyki gospodarczej istotne są również przepisy szczególne umożliwiające uproszczenia w zakresie ustalania obowiązku podatkowego przy dostawach energii, wody, gazu czy usług komunalnych – gdzie prawo dopuszcza oparcie rozliczenia na cyklicznych odczytach lub fakturach zbiorczych.

Obowiązkiem podatnika VAT czynnego jest wystawienie faktury dokumentującej dostawę towarów lub świadczenie usług. Zgodnie z zasadą ogólną, fakturę należy wystawić nie później niż do 15. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonano czynności podlegającej opodatkowaniu. Faktura powinna zawierać elementy określone w art. 106e ustawy o VAT, w tym: dane stron transakcji, datę wystawienia, datę dokonania dostawy (jeśli różni się od daty wystawienia), nazwę towaru lub usługi, kwotę netto, stawkę VAT, kwotę podatku oraz wartość brutto. Ustawodawca przewiduje możliwość wystawiania faktur

w formie elektronicznej, o ile forma ta zostanie zaakceptowana przez nabywcę. Faktura elektroniczna powinna zawierać te same elementy co faktura papierowa i musi zapewniać autentyczność pochodzenia, integralność treści oraz czytelność.

W perspektywie dalszej cyfryzacji obrotu gospodarczego istotną rolę odgrywa Krajowy System e-Faktur (KSeF) – teleinformatyczny system opracowany przez administrację skarbową, umożliwiający wystawianie, otrzymywanie i przechowywanie tzw. faktur ustrukturyzowanych. Faktura ustrukturyzowana ma formę pliku XML zgodnego ze schemą logiczną określoną przez Ministerstwo Finansów. Upowszechnienie KSeF ma na celu nie tylko usprawnienie obiegu dokumentów, lecz także uszczelnienie systemu VAT, poprawę wykrywalności nieprawidłowości i uproszczenie kontroli podatkowych. W praktyce gospodarczej prawidłowe wystawianie faktur ma kluczowe znaczenie dla zachowania prawa do odliczenia podatku naliczonego oraz uniknięcia odpowiedzialności podatkowej. Wystawianie faktur nierzetelnych lub brak ich wystawienia może skutkować sankcjami podatkowymi oraz odpowiedzialnością karnoskarbową.

Rozliczanie podatku od towarów i usług, mimo jego powszechnego charakteru, nadal stanowi istotne wyzwanie dla podatników. Złożoność przepisów, częste zmiany legislacyjne, rozbudowana dokumentacja oraz niejednolite interpretacje prawa powodują, że prawidłowe wywiązywanie się z obowiązków w zakresie VAT wymaga nie tylko bieżącej znajomości regulacji, lecz również dużej staranności w praktyce. Podatek ten, choć zaprojektowany jako neutralny dla przedsiębiorców, w rzeczywistości często generuje ryzyka prawne i podatkowe, które mogą prowadzić do poważnych konsekwencji finansowych.

Podatek VAT jest podstawowym podatkiem pośrednim funkcjonującym w gospodarce. Jego konstrukcja opiera się na opodatkowaniu wartości dodanej na kolejnych etapach obrotu gospodarczego. Przedsiębiorcy zobowiązani są do prawidłowego dokumentowania sprzedaży i zakupów, składania plików JPK oraz terminowego rozliczania podatku należnego i naliczonego. Znajomość zasad funkcjonowania VAT ma istotne znaczenie dla bezpieczeństwa podatkowego przedsiębiorcy.

Pytania sprawdzające

1. Czym jest podatek od towarów i usług (VAT)?
2. Kto jest podatnikiem VAT?
3. Co stanowi przedmiot opodatkowania VAT?
4. Jakie są podstawowe stawki podatku VAT w Polsce?
5. Na czym polega zasada neutralności podatku VAT?
6. Co to jest podatek należny?
7. Co to jest podatek naliczony?
8. Na czym polega prawo do odliczenia VAT?
9. Kiedy powstaje obowiązek podatkowy w VAT?
10. Co to jest faktura VAT?
11. Jakie elementy powinna zawierać faktura VAT?
12. Kto może korzystać ze zwolnienia podmiotowego z VAT?
13. Co oznacza sprzedaż opodatkowana i zwolniona?
14. Jakie deklaracje składają podatnicy VAT?
15. Czym jest plik JPK_V7?
16. Jakie są obowiązki przedsiębiorcy związane z VAT?
17. W jakim terminie należy zapłacić podatek VAT?
18. Na czym polega mechanizm podzielonej płatności (split payment)?
19. Jakie konsekwencje może powodować błędne rozliczenie VAT?
20. Jakie dokumenty należy przechowywać dla celów VAT?

Zadania warsztatowe

Zadanie 1

Firma „BudMat” świadczy usługę budowlaną polegającą na wykonaniu fundamentów pod budynek jednorodzinny. Prace zostały zakończone 3 czerwca 2026 r., natomiast fakturę za wykonaną usługę wystawiono 15 czerwca 2026 r.

Określ moment powstania obowiązku podatkowego w podatku VAT oraz wskaż podstawę prawną zgodnie z ustawą o VAT.

Zadanie 2

Spółka „BiuroSerwis” świadczy usługę najmu powierzchni biurowej na podstawie umowy najmu. Czynsz za maj 2026 r. zgodnie z umową powinien zostać opłacony do 10 czerwca 2026 r. Faktura dokumentująca usługę została wystawiona 12 czerwca 2026 r.

Określ moment powstania obowiązku podatkowego w podatku VAT oraz wskaż podstawę prawną zgodnie z ustawą o VAT.

4.5. Podatki i opłaty lokalne

Z perspektywy osób samozatrudnionych podatki i opłaty lokalne stanowią istotny, choć dość często marginalizowany element całkowitego obciążenia fiskalnego. Stanowią one dochody własne jednostek samorządu terytorialnego i służą bezpośrednio finansowaniu zadań lokalnych, takich jak infrastruktura komunalna, gospodarka odpadami, utrzymanie dróg, edukacja czy estetyka przestrzeni publicznej, a rady gmin mają kompetencję do ustalania ich wysokości w granicach przewidzianych w obwieszczeniu. W praktyce oznacza to, że każda gmina może w drodze uchwały obniżyć stawki podatków i opłat lokalnych względem wartości maksymalnych. Daje to samorządom możliwość różnicowania polityki podatkowej w zależności od lokalnych potrzeb. Dla samozatrudnionych oznacza to konieczność śledzenia uchwał lokalnych oraz kalkulowania kosztów działalności z uwzględnieniem specyfiki miejsca jej prowadzenia.

Podatki i opłaty lokalne określone są na podstawie corocznego obwieszczenia Ministra Finansów, w którym wskazywane są górne granice stawek.

Wśród lokalnych obciążeń fiskalnych wyróżnia się w szczególności:

- podatek od nieruchomości,
- podatek od środków transportowych,
- opłaty lokalne: targowa, miejscowa, uzdrowska, reklamowa,
- opłata skarbową.

Podatek od nieruchomości

Zgodnie z przepisami ustawy o podatkach i opłatach lokalnych jest on naliczany od powierzchni użytkowej nieruchomości wykorzystywanej na potrzeby działalności gospodarczej – niezależnie od tego, czy lokal stanowi odrębny lokal użytkowy, czy część mieszkania prywatnego zaadaptowanego do celów zawodowych. Ustawodawca wskazał, że podstawa opodatkowania jest:

- dla budynków lub ich części – powierzchnia użytkowa,

- dla budowli lub ich części – 2 % ich wartości ustalonej na dzień 1 stycznia roku podatkowego stanowiącej podstawę obliczania amortyzacji
- dla gruntów – powierzchnia gruntów.

Samozatrudnieni, którzy korzystają z własnych zasobów lokalowych (gabinetów, warsztatów, pracowni, biur), zobowiązani są do zgłoszenia tego faktu do urzędu gminy oraz do uiszczania podatku według wyższych stawek, przeznaczonych dla nieruchomości związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Dla działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne – zwłaszcza w małych miastach i miejscowościach – wysokość podatku może stanowić realne i powtarzalne obciążenie.

Podatek od środków transportowych

Podatek od środków transportowych pojawia się w praktyce samozatrudnionych wówczas, gdy przedmiotem działalności jest transport drogowy towarów, przewóz osób, świadczenie usług kurierskich lub podobne czynności wykonywane przy użyciu pojazdów ciężarowych, ciągników siodłowych, autobusów lub naczep. Obowiązek podatkowy dotyczy przedsiębiorców prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, którzy są właścicielami środków transportowych spełniających kryteria określone w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych. zwłaszcza tych, którzy wykonują przewóz towarów lub usługi transportowe we własnym zakresie, przy wykorzystaniu pojazdów o określonej dopuszczalnej masie całkowitej. Obowiązek ten dotyczy przedsiębiorców będących właścicielami środków transportowych, których parametry techniczne mieszczą się w katalogu pojazdów objętych tym podatkiem. Dotyczy to m.in. samochodów ciężarowych powyżej 3,5 t, ciągników siodłowych, autobusów czy naczep wykorzystywanych w działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 8 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, opodatkowaniu podatkiem od środków transportowych podlegają:

- samochody ciężarowe o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony,
- ciągniki siodłowe i balastowe,
- przyczepy i naczepy,
- autobusy.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 tej ustawy, obowiązek podatkowy powstaje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym pojazd został zarejestrowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Podatek od środków transportu ustalany jest przez właściwą radę gminy, w granicach stawek maksymalnych określonych w obwieszczeniu Ministra Finansów, i płatny w dwóch równych ratach do 15 lutego oraz do 15 września danego roku podatkowego.

Podatek rolny

Podatek rolny może mieć zastosowanie wobec osób samozatrudnionych, jeżeli prowadzą one działalność gospodarczą na gruntach sklasyfikowanych jako użytki rolne – w szczególności w ramach działalności ogrodniczej, szkółkarskiej, pszczelarskiej. Jeżeli jednak grunty te zostają przeznaczone do prowadzenia działalności pozarolniczej, np. budowy obiektów magazynowych, hali usługowej czy przetwórni, wówczas tracą one charakter rolny i podlegają opodatkowaniu podatkiem od nieruchomości.

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym, opodatkowaniu tym podatkiem podlegają grunty sklasyfikowane jako użytki rolne, które nie są zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza. W przypadku gruntów wykorzystywanych na cele inne niż rolnicze, zastosowanie znajduje podatek od nieruchomości. Podstawę opodatkowania stanowi:

- dla gospodarstw rolnych – liczba hektarów przeliczeniowych,
- dla pozostałych gruntów – liczba hektarów fizycznych.

Wysokość podatku rolniczego ustalana jest jako równowartość pieniężna 2,5 q żyta z 1 ha przeliczeniowego oraz 5 q żyta z 1 ha fizycznego, według średniej ceny skupu żyta ogłaszanej przez Prezesa GUS.

Podatek rolny jest płatny w czterech ratach: do 15 marca, 15 maja, 15 września i 15 listopada. W przypadku zajęcia gruntów rolnych na działalność pozarolniczą (np. budowa hali), grunty te podlegają podatkowi od nieruchomości.

Pozostałe opłaty lokalne istotne dla samozatrudnionych

Opłaty lokalne mają zastosowanie w działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne, w tym samozatrudnionych, wówczas, gdy ich działalność wykracza poza sferę czysto biurową i angażuje przestrzeń publiczną, reklamę zewnętrzną, lokalizacje turystyczne lub wymaga kontaktu z administracją samorządową. Wysokość tych opłat ustalana jest w uchwałach rad gmin, przy czym nie mogą one przekraczać progów maksymalnych określanych corocznie przez Ministra Finansów. Opłaty te są regulowane w trybie wskazanym w uchwałach – najczęściej jako opłaty dzienne, miesięczne lub jednorazowe.

Do najważniejszych należą:

- **opłata targowa** – dotyczy przedsiębiorców prowadzących sprzedaż na targowiskach, placach lub innych miejscach publicznych, niezależnie od tego, czy mają stoisko, namiot czy handel z samochodu;
- **opłata reklamowa** – ponoszona jest przez przedsiębiorców umieszczających tablice, banery, reklamy świetlne itp. w przestrzeni publicznej, na elewacjach budynków lub ogrodzeniach; jej wysokość zależy od powierzchni nośnika oraz rodzaju reklamy;
- **opłata miejscowa i uzdrowiskowa** – występuje w przypadku samozatrudnionych świadczących usługi noclegowe (np. wynajem krótkoterminowy, agroturystyka) w miejscowościach uznanych za turystyczne lub uzdrowiskowe;

- **opłata skarbową** – dotyczy czynności urzędowych związanych z prowadzeniem działalności, takich jak złożenie pełnomocnictwa, uzyskanie koncesji, zaświadczeń lub wydanie decyzji administracyjnych.

Wszystkie powyższe opłaty mają charakter obowiązkowy i ich zakres oraz wysokość określają uchwały rad gminy. W kontekście działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby samozatrudnione, opłaty te mogą stanowić istotny koszt operacyjny i powinny być uwzględniane przy planowaniu działalności, zwłaszcza tej realizowanej w przestrzeni publicznej lub w szczególnych lokalizacjach (np. strefach ochrony uzdrowiskowej).

Podatki i opłaty lokalne stanowią ważne źródło dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Obejmują między innymi podatek od nieruchomości, podatek rolny, leśny oraz podatek od środków transportowych. Wysokość tych obciążeń uzależniona jest od rodzaju majątku lub prowadzonej działalności. Przedsiębiorca zobowiązany jest do terminowego składania deklaracji oraz regulowania należności wynikających z przepisów prawa lokalnego.

Pytania sprawdzające

1. Czym są podatki i opłaty lokalne?
2. Które jednostki samorządu terytorialnego są uprawnione do poboru podatków lokalnych?
3. Jakie podatki zaliczamy do podatków lokalnych?
4. Co stanowi przedmiot opodatkowania podatkiem od nieruchomości?
5. Kto jest podatnikiem podatku od nieruchomości?
6. Od czego zależy wysokość podatku od nieruchomości?
7. Jakie nieruchomości mogą korzystać ze zwolnienia z podatku od nieruchomości?
8. Jakie pojazdy podlegają opodatkowaniu podatkiem od środków transportowych?
9. Jakie obowiązki posiada podatnik podatków lokalnych?
10. W jakim terminie należy zgłosić powstanie obowiązku podatkowego?
11. Czy rada gminy może wprowadzać zwolnienia z podatków lokalnych?
12. Jakie konsekwencje może powodować nieterminowa zapłata podatków lokalnych?

Zadania warsztatowe

Zadanie 1

Pani Katarzyna prowadzi działalność księgową w swoim mieszkaniu o powierzchni 60 m². Jedno z pomieszczeń (12 m²) wykorzystuje jako biuro. Rada gminy ustaliła stawkę podatku od części mieszkalnej na poziomie 1,15 zł/m², a dla części przeznaczonej na działalność – 28,50 zł/m². Oblicz wysokość rocznego podatku od nieruchomości dotyczącego części mieszkania wykorzystywanej do prowadzenia działalności gospodarczej.

Zadanie 2

Pani Jolanta prowadzi działalność ogrodniczą na działce wiejskiej. Jej nieruchomość obejmuje:

- 1 ha użytków rolnych (klasa IIIb),
- 0,2 ha działki z magazynem i szklarnią, przeznaczonych wyłącznie do działalności gospodarczej.

W 2025 roku średnia cena skupu żyta ogłoszona przez GUS wynosiła 75 zł/dt. natomiast stawka podatku od nieruchomości dla gruntów związanych z działalnością gospodarczą wynosiła 0,99 zł/m².

Oblicz wysokość:

- rocznego podatku rolnego od użytków rolnych,
- rocznego podatku od nieruchomości od części wykorzystywanej do działalności gospodarczej.

5. ODPOWIEDZI DO ZADAŃ I PYTAŃ

4.1. Rodzaje obciążeń podatkowych

Pytania sprawdzające – odpowiedzi

1. Podatki są obowiązkowymi świadczeniami pieniężnymi na rzecz państwa lub jednostek samorządu terytorialnego.
2. Podatki służą finansowaniu zadań publicznych oraz funkcjonowania państwa i samorządów.
3. Osoby fizyczne oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.
4. Obowiązkowość oraz przymusowość.
5. Na podatki pośrednie i bezpośrednie.
6. Ciężar ekonomiczny podatku może zostać przeniesiony na inny podmiot, najczęściej konsumenta.
7. podatek VAT, podatek akcyzowy, podatek od gier.
8. PIT, CIT, podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny, PCC, podatek od środków transportu.
9. Podatek dochodowy od osób fizycznych.
10. Podatek dochodowy od osób prawnych.
11. Podatnik będący przedsiębiorcą lub osobą fizyczną.
12. Stanowią główne źródło dochodów budżetowych.
13. Skarb Państwa oraz jednostki samorządu terytorialnego.

4.2. Podatek dochodowy od osób fizycznych

Pytania sprawdzające – odpowiedzi

1. PIT to podatek dochodowy od osób fizycznych.
2. Podatnikiem PIT są osoby fizyczne osiągające dochody.
3. Skala podatkowa, podatek liniowy, ryczałt oraz karta podatkowa.
4. Polega na opodatkowaniu dochodu według progów podatkowych.
5. 12% i 32%.
6. Podatek liniowy opodatkowuje dochód stałą stawką 19%.

7. Zaleta – stała stawka podatku; wada – brak większości ulg podatkowych.
8. Podatnicy spełniający warunki określone w ustawie o ryczałcie.
9. Przychód to uzyskane wpływy, a dochód to przychód pomniejszony o koszty.
10. Nie, w ryczałcie nie odlicza się kosztów uzyskania przychodów.
11. Prowadzenie KPiR, ewidencji przychodów lub ksiąg rachunkowych.
12. Polega na wyborze sposobu opodatkowania działalności gospodarczej.
13. Do 30 kwietnia następnego roku podatkowego.
14. Np. ulga prorodzinna, rehabilitacyjna, internetowa.
15. Miesięcznie, kwartalnie lub uproszczoną metodą.

Zadania warsztatowe - odpowiedzi

Zadanie 1

Dochód: $280\ 000\ \text{zł} - 110\ 000\ \text{zł} = 170\ 000\ \text{zł}$

Podstawa opodatkowania: $170\ 000\ \text{zł} - 15\ 000\ \text{zł} = 155\ 000\ \text{zł}$

Obliczenie podatku według skali podatkowej (art. 27 ust. 1 ustawy o PIT):

Część do 120 000 zł $\rightarrow 120\ 000\ \text{zł} \times 12\% = 14\ 400\ \text{zł}$

Kwota zmniejszająca podatek (3 600 zł) może zostać odjęta wyłącznie od podatku naliczonego w pierwszym progu (czyli od 14 400 zł):

$14\ 400\ \text{zł} - 3\ 600\ \text{zł} = 10\ 800\ \text{zł}$

Nadwyżka ponad 120 000 zł $\rightarrow 35\ 000\ \text{zł} \times 32\% = 11\ 200\ \text{zł}$

Łączny podatek należny: $10\ 800\ \text{zł} + 11\ 200\ \text{zł} = 22\ 000\ \text{zł}$

Zadanie 2

Dochód: $240\ 000\ \text{zł} - 100\ 000\ \text{zł} = 140\ 000\ \text{zł}$

Podstawa opodatkowania:

$140\ 000\ \text{zł} - 12\ 000\ \text{zł (ZUS)} - 50\ 000\ \text{zł (strata)} = 78\ 000\ \text{zł}$

Obliczenie podatku liniowego (19%): $78\ 000\ \text{zł} \times 19\% = 14\ 820\ \text{zł}$

Zadanie 3

W związku z tym w 2026 roku będzie wpłacać miesięczne zaliczki uproszczone w wysokości: $28\,500 \text{ zł} \div 12 = 2\,375 \text{ zł}$

Zaliczka w tej kwocie powinna być uiszczana co miesiąc, począwszy od stycznia 2026 r., do 20. dnia każdego miesiąca.

4.3. Podatek dochodowy od osób prawnych

Pytania sprawdzające – odpowiedzi

1. CIT to podatek dochodowy od osób prawnych.
2. Spółki kapitałowe i inne osoby prawne.
3. Dochód osiągnięty przez podatnika.
4. Dochód = przychody – koszty uzyskania przychodów.
5. Wydatki poniesione w celu osiągnięcia przychodów.
6. Np. kary umowne i odsetki podatkowe.
7. 19% oraz 9%.
8. Mali podatnicy oraz podatnicy rozpoczynający działalność.
9. Spółka płaci podatek od dochodu, a wspólnik od dywidendy.
10. Opodatkowanie zysku spółki i następnie dywidendy wspólnika.
11. Do końca trzeciego miesiąca po zakończeniu roku podatkowego.
12. Poprzez odliczenie w kolejnych latach podatkowych.
13. Stopniowe zaliczanie wartości środka trwałego do kosztów.
14. Prowadzenie ksiąg rachunkowych i ewidencji podatkowych.
15. Nie, może być inny niż kalendarzowy.

Zadania warsztatowe – odpowiedzi

Zadanie 1

Dochód: $850\,000\text{ zł} - 620\,000\text{ zł} = 230\,000\text{ zł}$

Podatek CIT: $230\,000\text{ zł} \times 19\% = 43\,700\text{ zł}$

Zadanie 2

Stawka CIT dla małego podatnika: 9%

Dochód: $300\,000\text{ zł} - 220\,000\text{ zł} = 80\,000\text{ zł}$

Podatek: $80\,000\text{ zł} \times 9\% = 7\,200\text{ zł}$

Zadanie 3

Koszty uzyskania przychodów:

- zakup materiałów biurowych – 3 000 zł
- wynagrodzenia pracowników – 55 000 zł

Koszty niestanowiące KUP:

- kara umowna – 8 000 zł
- odsetki od zaległości podatkowych – 1 500 zł

Zadanie 4

Roczny odpis amortyzacyjny: $120\,000\text{ zł} \times 20\% = 24\,000\text{ zł}$

Miesięczny odpis amortyzacyjny: $24\,000\text{ zł} \div 12 = 2\,000\text{ zł}$

Zadanie 5

Można odliczyć maksymalnie 50% straty: $100\,000\text{ zł} \times 50\% = 50\,000\text{ zł}$

Dochód po odliczeniu: $180\,000\text{ zł} - 50\,000\text{ zł} = 130\,000\text{ zł}$

Zadanie 6

Dochód narastająco za marzec: 40 000 zł

Podatek narastająco: $40\,000\text{ zł} \times 19\% = 7\,600\text{ zł}$

Podatek należny za luty: $25\,000\text{ zł} \times 19\% = 4\,750\text{ zł}$

Zaliczka za marzec: $7\,600\text{ zł} - 4\,750\text{ zł} = 2\,850\text{ zł}$

Zadanie 7

Przychody podatkowe:

- sprzedaż towarów
- odsetki bankowe
- otrzymana dotacja

Nie stanowią przychodu podatkowego:

- otrzymanie kredytu bankowego
- wniesienie kapitału przez wspólnika

Zadanie 8

Koszty podatkowe: $850\,000\text{ zł} + 45\,000\text{ zł} = 895\,000\text{ zł}$

(Reprezentacja i odsetki podatkowe nie są kosztem podatkowym)

Dochód: $1\,200\,000\text{ zł} - 895\,000\text{ zł} = 305\,000\text{ zł}$

CIT: $305\,000\text{ zł} \times 19\% = 57\,950\text{ zł}$

4.4. Ryczałt od dochodów spółek – CIT estoński

Pytania sprawdzające – odpowiedzi

1. To ryczałt od dochodów spółek.
2. Obowiązek podatkowy powstaje przy wypłacie zysku.
3. Wsparcie inwestycji i poprawa płynności finansowej firm.
4. Wybrane spółki spełniające warunki ustawowe.
5. Brak bieżącego podatku od niewypłaconego zysku.
6. Ograniczenia podmiotowe i obowiązek spełnienia warunków ustawowych.

7. W klasycznym CIT podatek płaci się od dochodu, a w estońskim przy wypłacie zysku.
8. Nie.
9. Nie występuje klasyczna amortyzacja podatkowa.
10. Przy wypłacie wspólnikom.
11. Pozwala zatrzymać środki w firmie na inwestycje.
12. Przeznaczanie zysków na rozwój przedsiębiorstwa.
13. Zachęca przedsiębiorców do inwestowania.
14. Prowadzenie pełnej księgowości.
15. Oba są formami opodatkowania dochodu spółek.

4.5. Podatek od towarów i usług

Pytania sprawdzające – odpowiedzi

1. VAT to podatek od towarów i usług.
2. Podmiot wykonujący działalność gospodarczą.
3. Odpłatna dostawa towarów i świadczenie usług.
4. 23%, 8%, 5% i 0%.
5. VAT nie powinien stanowić kosztu dla przedsiębiorcy.
6. VAT od sprzedaży.
7. VAT wynikający z zakupów.
8. Polega na możliwości odliczenia VAT naliczonego od należnego.
9. Z chwilą dostawy towaru lub wykonania usługi.
10. Dokument potwierdzający sprzedaż.
11. Dane stron, datę, kwoty netto i VAT, stawkę podatku.
12. Podatnicy z obrotem do limitu ustawowego.
13. Sprzedaż opodatkowana podlega VAT, a zwolniona nie.
14. JPK_V7M lub JPK_V7K.
15. Elektroniczny plik zawierający ewidencję i deklarację VAT.
16. Rejestracja, ewidencja i terminowe rozliczanie podatku.
17. Do 25. dnia następnego miesiąca.

18. Podział płatności na kwotę netto i VAT.
19. Odsetki, sankcje i odpowiedzialność karnoskarbowa.
20. Faktury, ewidencje i deklaracje podatkowe.

Zadania warsztatowe - odpowiedzi

Zadanie 1

Zgodnie z art. 19a ust. 5 pkt 3 lit. a ustawy o VAT, w przypadku usług budowlanych obowiązek podatkowy powstaje z chwilą wystawienia faktury, nie później jednak niż z upływem terminu do jej wystawienia. Termin ten upływa 30 dni po wykonaniu usługi. W tym przypadku faktura została wystawiona prawidłowo i obowiązek podatkowy powstaje 15 czerwca 2025 r.

Zadanie 2

Zgodnie z art. 19a ust. 5 pkt 4 ustawy o VAT, dla usług o charakterze ciągłym (np. najmu) obowiązek podatkowy powstaje z chwilą wystawienia faktury, ale nie później niż z chwilą upływu terminu płatności. W tym przypadku faktura została wystawiona po terminie, dlatego obowiązek podatkowy powstał 10 czerwca 2026 r., tj. w dniu upływu terminu płatności.

4.6. Podatki i opłaty lokalne

Pytania sprawdzające – odpowiedzi

1. Są to świadczenia publicznoprawne pobierane przez jednostki samorządu terytorialnego, głównie gminy.
2. Uprawnione są przede wszystkim gminy.
3. podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny, podatek od środków transportowych.
4. Grunty, budynki oraz budowle związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.
5. Właściciel nieruchomości, użytkownik wieczysty lub posiadacz nieruchomości.

6. Od powierzchni nieruchomości, jej przeznaczenia oraz stawek ustalonych przez gminę.
7. Np. nieruchomości wykorzystywane na cele publiczne lub określone w przepisach lokalnych.
8. Samochody ciężarowe, autobusy, ciągniki siodłowe i przyczepy spełniające warunki ustawowe.
9. Podatnik musi składać deklaracje lub informacje podatkowe oraz terminowo opłacać podatki.
10. Najczęściej w terminie 14 dni od dnia powstania obowiązku podatkowego.
11. Tak, rada gminy może wprowadzać dodatkowe zwolnienia przewidziane przepisami prawa.
12. Powstanie odsetek za zwłokę oraz możliwość wszczęcia postępowania egzekucyjnego.

Zadania warsztatowe - odpowiedzi

Zadanie 1

Wysokość podatku od nieruchomości: $12 \text{ m}^2 \times 28,50 \text{ zł} = 342,00 \text{ zł}$

Zadanie 2

Podatek rolny dla gospodarstw rolnych wynosi: $1 \text{ ha} \times 146,15 \text{ zł} = 146,15 \text{ zł}$ rocznie

Roczny podatek od nieruchomości od części wykorzystywanej do działalności gospodarczej: $2000 \text{ m}^2 \times 0,99 \text{ zł} = 1980 \text{ zł}$ rocznie

Wnioski

System podatkowy stanowi jeden z podstawowych elementów funkcjonowania współczesnego państwa oraz istotny czynnik wpływający na działalność przedsiębiorców. Prawidłowe rozumienie zasad opodatkowania oraz obowiązków podatkowych ma kluczowe znaczenie dla bezpiecznego i efektywnego prowadzenia działalności gospodarczej.

Analiza zagadnień przedstawionych w skrypcie pozwala stwierdzić, że wybór odpowiedniej formy opodatkowania powinien być poprzedzony oceną sytuacji finansowej przedsiębiorcy, rodzaju prowadzonej działalności, poziomu osiągniętych dochodów oraz możliwości korzystania z ulg i preferencji podatkowych. Każda z form opodatkowania posiada zarówno zalety, jak i ograniczenia, dlatego decyzja podatnika powinna mieć charakter indywidualny i strategiczny.

Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT) pozostaje podstawową formą opodatkowania działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne. Skala podatkowa umożliwia korzystanie z licznych ulg oraz preferencji podatkowych, natomiast podatek liniowy zapewnia stabilność opodatkowania niezależnie od wysokości osiąganego dochodu. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych stanowi uproszczoną formę rozliczeń, jednak ogranicza możliwość uwzględniania kosztów uzyskania przychodów.

Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT) odgrywa istotną rolę w opodatkowaniu spółek kapitałowych i innych osób prawnych. Klasyczny model CIT wiąże się z dwuetapowym opodatkowaniem dochodu, natomiast estoński CIT stanowi rozwiązanie wspierające reinwestowanie zysków i rozwój przedsiębiorstw poprzez odroczenie momentu opodatkowania.

Istotne znaczenie w działalności gospodarczej posiada również podatek od towarów i usług (VAT), który wymaga od przedsiębiorcy prawidłowego dokumentowania transakcji, prowadzenia ewidencji oraz terminowego rozliczania zobowiązań podatkowych. Znajomość zasad funkcjonowania podatku VAT wpływa

bezpośrednio na bezpieczeństwo podatkowe przedsiębiorcy oraz ograniczenie ryzyka sporów z organami podatkowymi.

Nie można również pominąć znaczenia podatków i opłat lokalnych, które stanowią ważne źródło dochodów jednostek samorządu terytorialnego i wpływają na koszty prowadzenia działalności gospodarczej.

Współczesny system podatkowy podlega dynamicznym zmianom legislacyjnym, dlatego przedsiębiorcy oraz osoby zajmujące się rozliczeniami podatkowymi powinny stale aktualizować swoją wiedzę i śledzić zmieniające się przepisy prawa. Świadome i prawidłowe wykonywanie obowiązków podatkowych pozwala nie tylko ograniczyć ryzyko podatkowe, lecz również efektywnie planować działalność gospodarczą oraz podejmować racjonalne decyzje finansowe.

Bibliografia

Źródła zwarte

Borszowski, P. (2022). *Opodatkowanie spółek kapitałowych*, Wolters Kluwer Polska.

Głuchowski, J. (2021). *System podatkowy w Polsce*.

Gomułowicz, A., & Małecki, J. (2024). *Podatki i prawo podatkowe*. Wolters Kluwer Polska.

Karwat, P. (2023). *Obejście prawa podatkowego. Natura zjawiska i sposoby przeciwdziałania mu*. Dom Wydawniczy ABC.

Kumkowski, Ł., Osada, D., & Roszkowski, P. (2025). *Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Komentarz praktyczny*, C.H. Beck.

Laszczyk, D. (2025). *Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych. Komentarz, wyd. II*, Wolters Kluwer.

Mastalski, R. (2022). *Prawo podatkowe*, C.H. Beck.

Oleksy, M., & Szot, P. (2025). *Estoński CIT – Ryczałt od dochodów spółek*, C.H. Beck.

Wilk, M. (2022). *Estoński CIT – założenia i skutki ekonomiczne*. Wolters Kluwer Polska.

Źródła ciągłe

Wilk, M. (2023). Opodatkowanie spółki z o.o. – teoria i praktyka. *Przegląd Podatkowy*, nr 4.

Źródła internetowe i komunikaty

Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 18 października 2024 r. w sprawie średniej ceny skupu żyta za okres 11 kwartałów poprzedzających drugi kwartał 2024 r. (2024). *Monitor Polski*, poz. 980.

Ministerstwo Finansów. (2020). *Estoński CIT – ryczałt od dochodów spółek. Założenia reformy*.

Ministerstwo Finansów. (b.d.). *Estoński CIT – uproszczone opodatkowanie dla małych i średnich firm*. <https://www.gov.pl/web/finanse/estonski-cit>

Ministerstwo Finansów. (b.d.). *Podatek CIT – przewodnik dla przedsiębiorców*. <https://www.gov.pl/web/finanse/podatek-cit>

Ministerstwo Finansów. (b.d.). *Podatek dochodowy od osób prawnych – informacje ogólne*. <https://www.gov.pl/web/finanse/cit>

Narodowy Bank Polski. (2025). *Tabela kursów średnich walut obcych nr 190/A/NBP/2025 z dnia 1 października 2025 r.*

Niebudek, G. (b.d.). *Estoński CIT – Optymalizacja podatkowa zgodna z literą prawa* [e-book]. LTCA.

Republic of Estonia Tax and Customs Board. (b.d.). <https://www.emta.ee>

Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za 2023 rok. (2024). Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. <https://www.gov.pl/web/finanse>

Zasady rozliczania składki na ubezpieczenie zdrowotne przez przedsiębiorców w 2025 r.,(b.d.). https://www.podatki.gov.pl/media/10566/2025_zasady_rozliczania_skladki_na_ubezpieczenie_zdrowotne_przez_przedsiębiorcow_v2.pdf

Akty prawne

Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. UE L 347 z 11.12.2006, s. 1–118, z późn. zm.).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 25 lipca 2024 r. w sprawie górnych stawek kwotowych podatków i opłat lokalnych na rok 2025 (M.P. 2024 poz. 812).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 listopada 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. z 2024 r. poz. 1744).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 sierpnia 2020 r. w sprawie warunków technicznych prowadzenia ksiąg rachunkowych (Dz.U. 2020, poz. 1569).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 2021 r. w sprawie Krajowego Systemu e-Faktur (Dz.U. 2021, poz. 2481).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 czerwca 2021 r. w sprawie wzoru deklaracji CIT- 8E, Dz.U. 2021 poz. 1249.

Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (Dz.U. 2023, poz. 2670).

Ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2025 r. poz. 633).

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2023 r. poz. 1570, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 707).

Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz.U. 2023 poz. 2805.

Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych Dz.U. 2026, poz. 554, rozdział 6b.

Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2024 r. poz. 776).

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 163).

Ustawa z dnia 28 listopada 2020 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 2123).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2025 r. poz. 111).

Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 grudnia 2024 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2024 r. poz. 1863).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2024 r. poz. 236, 1222, 1871 oraz z 2025 r. poz. 222).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz.U. z 2022 r. poz. 541).

SPRAWDZIAN OSIĄGNIĘĆ

Zasady opodatkowania przedsiębiorców w Polsce

Imię i nazwisko:

Data:

Liczba punktów: /

Instrukcja dla uczestnika

1. Przeczytaj uważnie wszystkie polecenia.
2. Odpowiadaj samodzielnie.
3. W zadaniach obliczeniowych przedstaw tok rozumowania.
4. Maksymalna liczba punktów: 50 pkt.

Czas pracy: 60 minut.

CZĘŚĆ I – PYTANIA TESTOWE *(1 pkt za każdą poprawną odpowiedź)*

1. Podatek VAT należy do podatków:

- a) bezpośrednich
- b) majątkowych
- c) pośrednich
- d) lokalnych

2. Podatek PIT oznacza:

- a) podatek od towarów i usług
- b) podatek dochodowy od osób fizycznych
- c) podatek dochodowy od osób prawnych
- d) podatek od działalności gospodarczej

3. Podstawą opodatkowania w podatku dochodowym jest najczęściej:

- a) przychód
- b) obrót
- c) dochód
- d) majątek przedsiębiorcy

4. Podatek liniowy w działalności gospodarczej wynosi:

- a) 12%
- b) 17%
- c) 19%
- d) 32%

5. Przy opodatkowaniu według skali podatkowej obowiązują stawki:

- a) 8% i 23%
- b) 12% i 32%
- c) 19% i 32%
- d) 5% i 19%

6. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych:

- a) uwzględnia koszty uzyskania przychodu
- b) nie uwzględnia kosztów uzyskania przychodu
- c) dotyczy wyłącznie spółek kapitałowych
- d) zastępuje podatek VAT

7. W której forma opodatkowania występuje kwota zmniejszającej podatek?

- a) podatek liniowy
- b) ryczałt
- c) skala podatkowa
- d) estoński CIT

8. CIT jest podatkiem dotyczącym:

- a) osób fizycznych
- b) spółek i osób prawnych
- c) konsumentów
- d) wyłącznie mikroprzedsiębiorców

9. Estoński CIT polega przede wszystkim na:

- a) opodatkowaniu przychodu
- b) opodatkowaniu wynagrodzeń
- c) odroczeniu opodatkowania do momentu wypłaty zysku
- d) likwidacji obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych

10. Podstawowa stawka VAT w Polsce wynosi:

- a) 5%
- b) 8%
- c) 12%
- d) 23%

CZĘŚĆ II – PYTANIA OTWARTE *(2 pkt za każde pytanie)*

- 11. Wyjaśnij różnicę między podatkiem bezpośrednim a pośrednim.
- 12. Wymień trzy formy opodatkowania działalności gospodarczej osób fizycznych.
- 13. Co oznacza pojęcie „koszty uzyskania przychodu”?
- 14. Jakie są główne zalety podatku liniowego?
- 15. Podaj dwie ulgi podatkowe możliwe do zastosowania przy skali podatkowej.

CZĘŚĆ III – ZADANIA PRAKTYCZNE *(5 pkt za każde zadanie)*

Zadanie 1

Przedsiębiorca osiągnął przychód w wysokości 120 000 zł.

Koszty uzyskania przychodów wyniosły 40 000 zł.

Oblicz dochód przedsiębiorcy.

Zadanie 2

Przedsiębiorca rozlicza się podatkiem liniowym.

Dochód wyniósł 90 000 zł.

Oblicz wysokość podatku liniowego.

Zadanie 3

Przedsiębiorca sprzedał towar za kwotę netto 10 000 zł. Stawka VAT wynosi 23%.

Oblicz: kwotę podatku VAT, wartość brutto sprzedaży.

Zadanie 4

Wskaż, która forma opodatkowania może być korzystniejsza dla przedsiębiorcy osiągającego wysokie dochody i niekorzystającego z ulg podatkowych.

Uzasadnij odpowiedź.

CZĘŚĆ IV – ZADANIE ANALITYCZNE (10 pkt)

Zadanie 5

Pani Anna prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą.

Osiąga wysokie dochody, nie korzysta z ulg prorodzinnych,
ale planuje zakup nowych środków trwałych i wysokie wydatki inwestycyjne.

Przeanalizuj:

1. Która forma opodatkowania może być dla niej korzystniejsza?
2. Jakie argumenty przemawiają za tym wyborem?
3. Jakie znaczenie mogą mieć koszty uzyskania przychodu i amortyzacja?

KARTA ODPOWIEDZI

Imię i nazwisko

Data.....

Zasady opodatkowania przedsiębiorców w Polsce

Nr zadania	Odpowiedzi			
	a	b	c	d
1	a	b	c	d
2	a	b	c	d
3	a	b	c	d
4	a	b	c	d
5	a	b	c	d
6	a	b	c	d
7	a	b	c	d
8	a	b	c	d
9	a	b	c	d
10	a	b	c	d
11				
12				

13	
14	
15	
ZADANIA	
1	
2	

3	
4	
5	